Ніва

ISSN 0546—1960
ІНДЭКС 36671

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 16 (1614) ГОД XXXI БЕЛАСТОК 19 КРАСАВІКА 1987 г. ЦАНА 12 зл.

Самыя вопытныя прадстаўнікі хору Душпастырства праваслаўнай моладзі — актэт, які выступіў у конкурсе „Беларуская песня-87". Злева: Міраслаў Аляксейчук, Багдан Пура, Барбара Гаўрылюк (сястра Алі Дубец), Вольга Трэцяк, Анна Аляксейчук, Міраслава Кішкель, Аляксандр Філімашюк, Вяслаў Матрэнчык.

Хор Душпастырства праваслаўнай моладзі пачаў працаваць пры саборы св. Мікалая ў Беластоку з мая 1982 года. Ініцыятыва пакліканння да жыцця такога хору належыць епіскапу Савве, а мастацкае кіраўніцтва над хорам прыняў Васіль Дубец. Ініцыятыва была творчая і плённая. У хуткім часе ў хор пайшла беларуская праваслаўная моладзь з горада Беластока, якая працуе і вучыцца ў розных школах — сярэдніх і вышэйшых. У хоры яна знайшла магчымасць выявіць свае здольнасці і галасы.

Хор налічвае 50 асоб маладых людзей. Выконвае на чатыры галасы песні ў большасці царкоўныя, бо ў кожную нядзелю спявае ў саборы на ранішняй літургіі. Гэта адна дзялянка яго працы, але не адзіная.

Хор хутка дасягнуў высокага ўзроўню і ўжо з 1984 года пачаў выступаць з публічнымі канцэртамі з пашыраным рэпертуарам, узбагачаючы яго песнямі свецкага характару — рускімі, украінскімі, беларускімі.

Відомыя калядныя і велікодныя канцэрты хору на Беласточчыне, калі ён спявае песні, звязаныя з гэтымі святамі. Дае і іншыя канцэрты, якія складаюцца ў палове з песень царкоўных і ў палове — свецкіх. З такімі канцэртамі выступаў ужо ў большых гарадах Беласточчыны

— Бельску, Гайнаўцы, Сямяцічах. Прымае ён удзел у Днях царкоўнай музыкі, якія штогод праходзяць у Гайнаўцы. Выступаў хор у Чэнстахове і Пятркове-Трыбунальскім у тамтэйшых евангеліцкіх царквах. Быў канцэрты ў ГДР, Фінляндыі і Швецыі. Гэты апошні па запрашэнню сербскай праваслаўнай царквы ў Швецыі. Беластоцкі хор спяваў там у г. Мальме на ўрачыстасці пасвячэння царквы.

Таямніца поспехаў беластоцкага хору Душпастырства праваслаўнай моладзі ў яго адкрытасці. Па-першае, харысты паходзяць з розных сацыяльных і прафесіянальных асяроддзяў. Па-другое, кожная вартасная прыгожая песня знойдзе ў хоры сваё месца і сваіх выканаўцаў. Што і, гаварыць, вельмі важна, што хор спявае і будзе спяваць рэлігійныя і нерэлігійныя песні беларускія, украінскія, рускія на гэтых мовах. Гэта вельмі важная справа, яна садзейнічае ўмацоўванню праваслаўя, але таксама служыць і паглыбленню нашай нацыянальнай свядомасці — два аспекты, якія на Беласточчыне немагчыма раздзяліць.

Беларуская песня знайшла ў хоры сваё найбольш высокае ўвасабленне ў актэце, які ў бягучым годзе выступіў у конкурсе „Беларуская песня-87". Групу арганізавала і падрыхтавала Аліна Дубец — сама дасканалы выканаўца беларускіх і савецкіх песень і здольны музычны інструктар.

Актэт хору Душпастырства

(Працяг на стар. 5)

У ПРЭЗІДЫУМЕ ГП БГКТ

Галоўнай тэмай пасяджэння Прэзідыума Галоўнага праўлення БГКТ, якое адбылося 20 сакавіка г.г., была ацэнка конкурсу „Беларуская песня-87".

Гэты конкурс мае ўжо васемнаццацігадовую традыцыю і карыстаецца самай вялікай папулярнасцю сярод мерапрыемстваў, якія арганізуе Таварыства. На яго цэнтральным аглядзе ў Беластоку 28 лютага г.г. выступіла звыш 200 спевакоў са 106 песнямі. Самыя найлепшыя салісты і калектывы наступнага дня далі два канцэрты. Конкурс у гэтым годзе праходзіў на высокім мастацкім узроўні і стаўся ён вялікім беларускім святам — падсумаваннем гадавой працы нашых самадзейнікаў. Прэзідыум ГП высока ацаніў ход конкурсу, яго мастацкі ўзровень і выказаў сардэчную падзяку ўсім самадзейнікам — удзельнікам раённых і цэнтральнага агляду. Словы сардэчнай падзякі за грамадскае заангажаванне пры падрыхтоўцы і правядзенні гэтай імпрэзы Прэзідыум ГП накіраваў у адрас вядомых дзеячоў Таварыства Сяргея Лукашука, які рэжысіраваў канцэрт лаўрэатаў, і Валянціны Ласкевіч, якая вяла канцэрты.

Другая тэма пасяджэння — гэта інфармацыя аб падрыхтоўцы да пабудовы Музея помнікаў беларускай культуры і Беларускага ліцэя ў Гайнаўцы. Прэзідыум ГП адобрыў захады і намаганні грамадскіх камітэтаў пабудовы гэтых важных для беларускага асяроддзя аб'ектаў, а таксама звярнуўся з заклікам да членаў і сімпатыкаў БГКТ дапамагчы сваёй ахвярнасцю ў здзяйсненні гэтых высакародных планаў.

У далейшым Прэзідыум разглездзеў выкананне фінансавага плана ГП БГКТ за 1986 год і заслухаў інфармацыю аб ліку гурткоў і членаў БГКТ у 1985-1986 гадах.

В. Луба

ПЕСНЯ

Цішыня, цішыня палявая,
Абдымі ты мяне, атулі.
Хай жа ветрык мяне
абвявае
Хмельным водарам
роднай зямлі.
Хай над полем
узнімецца песня,
Што вясёлы жаўрук запяе...
Як прасторна грудзям
і як цесна
Ад даверлівай ласкі яе.

Ірына Навуменка

42 ГАДАВІНА

21 красавіка 1945 года ў Крамлі ўрачыста быў падпісаны Дагавор аб дружбе, узаемнай дапамозе і паваенным супрацоўніцтве паміж Польшчай і Савецкім Саюзам. Ад імя Тымчасовага ўрада Польшчы падпісаў Дагавор прэм'ер Эдвард Асубка-Мараўскі, ад імя ўрада СССР — старшыня Савета народных камісараў Іосіф Сталін.

Дагавор быў гістарычным паваротам у адносінах паміж нашымі народамі і дзяржавамі. Ініцыятары яго, асабліва Польская рабочая партыя, разумелі велізарнае значэнне Дагавору для Польшчы, яе бяспечнасці, паспяховага гаспадарчага развіцця.

„Вечны саюз паміж Польшчай і Савецкім Саюзам, — сцвярджала пастанова ЦК ППР, прадстаўленая VI сесіі Краёвай рады нарадовай 31.12.1944 г. Уладзіславам Гамулкам, — выкаваны сёння ў супольнай барацьбе польскага жаўнера і воіна Чырвонай Арміі і сцэментаваны пралітай разам крывёю ў бітвах супраць супольнага ворага, гітлераўскай Германіі. Ён неабходны Польшчы не толькі сёння, не толькі дзеля таго, каб пры дапамозе Чырвонай Арміі вызваліць нашыя паўночныя і заходнія землі. Гэты саюз — не адно фактар вызвалення нашага народу, але адначасова гарантыя нашай незалежнасці, нашай моцы, нашага месца ў Еўропе, гарантыя нашых будучых заходніх граніц і гаспадарчага развіцця“.

Дагавор стаў важным звяном у працэсе пераўтварэнняў палітычных суадносін у Цэнтральнай Еўропе.

Увесь час існавання Народнай Польшчы бесперапынна адчуваецца дух дагавору. Гарантаваў ён усебаковую дапамогу ў найцяжэйшыя хвіліны для нашай краіны. У 80-я гады, падчас заходніх рэстрыкцый, СССР дапамог Польшчы залагодзіць эканамічны крызіс. Нашыя савецкія сябры згадзіліся на непрадбачанае планам павелічэнне паставак самых патрэбных тавараў і сыравіны, прызналі нашай краіне найбольшую ў гісторыі ўзаемных адносін крэдытную дапамогу. Апрача крэдыту ў рублях, СССР прызнаў Польшчы адзін мільярд долараў у вольных дэвізах і беззваротную дапамогу каля паўмільярда долараў. Дадатковыя пастаўкі савецкай бавоўны, каўчуку і іншых матэрыялаў забяспечылі прадукцыю ў многіх прадпрыемствах, у тым ліку і ў беластоцкім баваўняным камбінаце „Фасты“.

(мх)

НА МЯЖЫ

На запрашэнне дэкана факультэта русістыкі і прыкладной лінгвістыкі Варшаўскага універсітэта праф. Альберта Барташэвіча прабывалі ў Польшчы ад 23 лютага да 4 сакавіка беларускія вучоныя: загадчык Кафедры беларускай мовы Беларускага дзяржаўнага універсітэта праф. Леў Шакун і загадчык Кафедры беларускай літаратуры гэтага ж універсітэта праф. Алег Лойка.

Нашы госці рэалізавалі шырокую праграму ў Варшаве, Вроцлаве і Кракаве. Зрэшты, аб гэтым яны самі расказалі ў інтэрв'ю, дадзеным для „Нівы“.

Мне сёння хочацца затрымацца выключна на іх знаходжанні на Беласточчыне. Варта адзначыць, што ўжо пяць гадоў таму назад, з нагоды стагоддзя з дня нараджэння Купалы і Коласа, гэтыя вучоныя прыехалі, між іншым, у Орлю. Мушу прызнацца, што нягледзячы на абмежаванні, уведзеныя ваенным палажэннем, жыхары Орлі падрыхтавалі тады такі прыём савецкім гасцям, якога не можа забыць ніколі чалавек з уражлівым сэрцам. Я многа разоў бачыў на працягу прамінуўшых пяці гадоў і Шакуна і Лойку і не было ніводнага выпадку, каб яны не выказалі слоў падзякі ў адрас выключнай гасціннасці арлянцаў.

На гэты раз падарожжа прафесараў Шакуна і Лойкі па Беласточчыне было вельмі кароткім, але моцна змястоўным і таксама, як і пяць гадоў таму назад, сардэчным. Нашы госці пабывалі ў Гайнаўцы, дзе прысутнічалі на цудоўным стыхійным канцэрце, дадзеным вучнямі Беларускага агульнаадукацыйнага ліцэя. Дарэчы, канцэрт быў папярэджаны вельмі змястоўнай і канкрэтнай інфармацыяй дырэктара ліцэя А. Іванюка аб гісторыі і сённяшнім дні школы. Краналі рэмінісцэнцыі Іва-

нюка аб першай сустрэчы яго з савецкімі вучонымі, якія мелі месца некалькі дзесятак гадоў таму назад. Госці былі шчыра ўзрушаны прыёмам у Беларускім ліцэі і выказалі гэта ў сваіх выступленнях. Пасля сустрэчы госці наведалі Белавежу: звярынец і музей, што таксама выклікала ў іх вельмі прыемныя ўражанні.

Пасля гэтага паехалі яны ў Бельск, дзе сустрэліся з моладдзю з Беларускага агульнаадукацыйнага ліцэя. Пасля выступленняў вучні паставілі гасцям цэлы рад пытанняў, звязаных галоўным чынам з этнічна-нацыянальнымі праблемамі.

Вечарам наступіў, калі так можна сказаць, кульмінацыйны пункт прабывання гасцей з БССР на Беласточчыне. Накіраваліся яны ў вёску Крывая, дзе сустрэлі іх прадстаўнікі гмінных палітычных і адміністрацыйных улад. Асаблівую арганізацыйную смыкалку, як зрэшты заўсёды, праявіў тут член Прэзідыума ГП БГКТ і інспектар асветы Анатоль Мартыновіч.

На пачатку Шакун і Лойка прысутнічалі на пленарным пасяджэнні, на якім з вельмі цікавым дакладам выступіў старшыня арлянскага гміннага праўлення БГКТ Янка Добаш. Выступалі і нашы госці і вельмі эмацыянальна гаварылі аб сваіх уражаннях з пабыўкі на Беласточчыне. Пасяджэнне закончылася канцэртам арлянскага мастацкага калектыву. Пасля прадстаўнік мясцовай спулдзельні прадукцыйнай, сябра Стральчук уручыў гасцям цікавыя падарункі. У канцы пачалося вялікае гасціяванне, якое трывала прыблізна ад пятай гадзіны вечара да другой гадзіны ночы.

Я ўжо некалькі разоў падкрэсліваў у сваіх артыкулах прыкрую з'яву, якая заключаецца ў тым, што чым багацей жывуць людзі матэрыяльна, тым убажэюць духоўна. Тое, што паказалі жыхары Крывой, пярэчыць гэтаму тэзісу. Яны адкрылі насцеж свае сэрцы, праявілі выключную гасціннасць. Тое, што акрэсліваецца „хлебам-соллю“ ў даслоўным і пераносным сэнсе, выступіла ў такіх грандыёзных памерах, што не магло не выклікаць з боку гасцей і шчырага захаплення і шчырай удзячнасці. Так, у вёсцы Крывая не толькі жыве, але і квітнее буйным цветам традыцыйная беларуская гасціннасць. А колькі ж пры гэтым было жартаў, колькі прыгожых тостаў, колькі песень і танцаў!

Былі ў нашай краіне часы, калі такія буйныя мерапрыемствы арганізаваліся за дзяржаўныя грошы. У Крывой жа ўсё зрабілі самі жыхары, асабліва цудоўныя мясцовыя жанчыны, якія паказалі вялікі клас і ў эстэтыцы выгляду ежы і ў яе смаку.

Што ж я магу сказаць ад сябе? Хацеў бы з настальгіяй перафразаваць народную казачную формулу: „І я там быў, мёд-віно піў і ўсё ў рот папала“.

Пакінулі мы Крывую толькі фізічна, духоўна надоўга астанемся з цудоўнымі яе жыхарамі. Назаўтра, 28 лютага, паехалі мы ў Беласток і там трапілі на агляд „Беларускай песні-87“. На жаль, госці вымушаны былі ехаць у Варшаву і не даглядзелі выступленняў да канца. Вельмі шкадавалі, што так сталася, і выказалі пажаданне прыехаць на Беласточчыну заўсёды, калі толькі лёс іх кіне ў Народную Польшчу.

А. Барскі

ВЕСТКІ З БЕЛАРУСІ

БЕЗ УЧАРАШНЯГА НЯМА СЁННЯШНЯГА

У Мінску існуе клуб „Спадчына“, які паўстаў пад канец 1984 года на падставе пастановы Выканаўчага камітэта раёна Партызанскі беларускай сталіцы. Клуб атрымаў асобнае памяшканне ў доме на вуліцы Мендзялеева, 3. Яго дзейнасцю кіруе рада, абраная сярод жыхароў гэтага гарадскога мікрараёна, у ёй і настаўнікі, і партыйныя кіраўнікі. Раду ўзначаліў Анатоль Белы, выкладчык філасофіі Беларускага дзяржаўнага універсітэта імя Леніна як ініцыятар заснавання клуба „Спадчына“. Ужо 20 лютага 1985 г. клуб гэты ўрачыста прыняў першых наведвальнікаў. „Спадчына“ займаецца прапагандай беларускай савецкай літаратуры і мастацтва, культуры і навукі, эстэтычнай культуры, патрыятычным выхаваннем, а таксама садзейнічае папулярызацыі ведаў і культуры сярод жыхароў мікрараёна і, нават, па-за яго межамі.

Ініцыятыва гэтая выявілася настолькі своечасовай і патрэбнай, што клуб „Спадчына“ хутка пераўтварыўся ў сапраўдны музей ды захавальнік твораў беларускіх мастакоў. Тут ужо больш за тысячу графічных работ, каля двухсот твораў медальернага мастацтва, стварылася такім чынам унікальную ў БССР калекцыю. Ёсць тут болей за семдзесят скульптураў і больш за сто жывапісных і акварэльных работ. Функцыяніруе пастаянная выстаўка „Сыны зямлі беларускай“, на якой паказваюцца каля трохсот твораў.

Колькі разоў у месяц (2-3) адбываюцца сходы, у час якіх выступаюць запрошаныя пісьменнікі Беларусі, дзеячы яе культуры і навукі. Ужо былі гасцямі „Спадчыны“ Янка Брыль, Іван Шамякін, Ніл Гілевіч, Адам Мальдзіс, Генадзь Кахановскі, Генадзь Кісялёў, дактары навук Анатоль Грыцкевіч, Георгій Штыхаў, Іосіф Юхо, Эрнст Ляўкоў; выступаў у „Спадчыне“ і Алесь Барскі.

Члены клуба збіраюцца не толькі дзеля сустрэч з выдатнымі людзьмі, але і для звычайнага баўлення часу паміж сваімі або дзеля абмяркоўкі, напрыклад, свята Купалы. Небанальная форма дзейнасці выклікала зацікаўленне „Спадчынай“ ва ўсёй рэспубліцы і, наогул, у Саюзе ССР, як і за мяжою, прыкладна кажучы, у Чэхаславаччыне. Пісалі пра гэты клуб газеты і часопісы, бачачы ў ім прыклад іншым.

(Працяг на стар. 5)

На адкрыцці мастацкай выстаўкі да 500годдзя Францішка Скарыны ў Беларускім Дзяржаўным універсітэце імя У. І. Леніна (з калекцыі старшыні „Спадчыны“, Анатоля Белага).Злева направа: В. Шматаў, мастацтвазнавец, сакратар партыйнага бюро; пісьменнікі — А. Мальдзіс, А. Петрашкевіч, старшыня „Спадчыны“ А. Белы, Я. Семяжон, А. Лойка.

ПРЫСУТНАСЦЬ

студэнцкая старонка

I З'ЕЗД БЕЛАРУСКІХ СТУДЭНТАЎ

(Стэнаграма, у скарачэнні)

28 сакавіка 1987 года, гадзіна 11^{00} пачаў працу I з'езд беларускіх студэнтаў. Пасля трохмесячнай падрыхтоўкі, часу працы і надзеі, але і разачараванняў, і занападу духа, у Бельск-Падляшскі прыехала больш за 170 дэлегатаў-студэнтаў, абсальвентаў і вучняў сярэдніх школ. Прыбылі запрошаныя госці і людзі, якія прыйшлі з патрэбы сэрца, бо не маглі абмінуць такой падзеі.

Юрка Ляшчынскі адкрыў З'езд, прывітаў яго ўдзельнікаў і гасцей, паклікаў Прэзідыум З'езда. Апрача Арганізацыйнага камітэта ўвайшлі ў Прэзідыум старшыні Рад культуры Беластока і Варшавы, старшыня Агульнапольскай рады культуры, прадстаўнікі беларускіх ліцэяў у Бельску і Гайнаўцы. З прывітаннямі З'езду выступілі: старшыня Краёвай рады культуры студэнтаў нацыянальных меншасцяў ЗПС Ігар Шчэрба, старшыня Гарадской рады ПРОН у Бельску Я. Вавжыняк, намеснік галоўнага рэдактара „Нівы" М. Гайдук, вучні і дырэктары беларускіх ліцэяў і бельскай „тройкі".

В. Сельвесюк выступіў з дакладам, у якім прадставіў вытокі беларускага студэнцкага руху ў Польшчы і галоўныя напрамкі яго развіцця. Пасля былі запрапанаваны тэзісы да дыскусіі. Мелі яны форму кароткіх дакладаў. Падрыхтавалі іх найбольш кампетэнтныя ў пасобных дзялянках студэнты.

У 13 гадзін з членамі БГКТ сустрэліся сакратар ГП Віталі Луба і член Прэзідыума ГП Аляксандр Іванюк. Пасля сустрэчы ўсе ўдзельнікі і госці пайшлі на абед. Абедалі ў сталоўцы Бельскай бурсы.

Пасляабедняя дэбаты пачалі дакладам д-ра Ю. Туронка пра палажэнне беларускага школьніцтва на Беласточчыне ў пасляваенны час. Першым у дыскусіі выступіў А. Латышонак, які закрануў некалькі праблем пастаўленых у праграмных тэзісах. А. Сцепанюк з V курса беларускай філалогіі крытычна выказаўся пра яе ролю ў падрыхтоўцы настаўнікаў роднай мовы. А. Петручук з Гайнаўскага ліцэя расказаў пра сітуацыю ў сваёй школе і закінуў студэнтам недастатковае зацікаўленне жыццём ліцэістаў. Сітуацыю студэнтаў у Беластоку прабаваў прадставіць Я. Вапа. Э. Койла з Любліна выказала погляд свайго асяроддзя наконт утварэння там Рады культуры. Паводле яе няма ў Любліне такой патрэбы, а дзейнасць беларускіх студэнтаў можа праводзіцца ў рамках Праваслаўнага брацтва. Як вырашаюцца нацыянальныя праблемы ў працы Брацтва старалася паказаць А. Гаданчук з Гданьска. Палемізавала з ёю А. Кандрацюк, старшыня РК СБН з Варшаўскага універсітэта, якая звярнула ўвагу на тое, што Рады культуры ахопліваюць шырэйшы круг людзей, бо не абмяжоўвае іх светапогляд. Ю. Ляшчынскі гаварыў пра недастатковую інфармацыю ў студэнцкім асяроддзі. Потым выступіў дырэктар Гайнаўскага ліцэя А. Іванюк, выказаў свае станоўчыя адносіны да дзейнасці студэнтаў. Справы беластоцкіх студэнтаў закранула таксама Д. Мароз.

Пытаў, між іншым, чаму вучні не атрымліваюць „Сустрэч", на тое адказаў яму іх галоўны рэдактар В. Сельвесюк, абяцаючы змены на лепшае. А пры нагодзе ён выказаў прапанову наладзіць афіцыйныя сувязі з сябрамі з БССР. Пасля выступілі С. Ігнатовіч, Э. Ваўранюк, В. Сельвесюк і яшчэ раз А. Андрэюк. Усе выказванні былі пра адносіны Брацтва да беларускай справы. Д. Місеюк гаварыла пра ахову культурнай спадчыны Таварыствам аховы помнікаў культуры (ТОНЗ). На гэтым закончыўся першы дзень працы З'езда.

Адкрыў З'езд старшыня яго Арганізацыйнага камітэта Юры Ляшчынскі.

У зале З'езда.

Усе пастановы і рашэнні прымаліся галасаваннем.

Потым з двухгадзінным канцэртам выступілі бельскія беларускія калектывы, падрыхтаваныя дырэктарам БДК Сяргеем Лукашуком. У міжчасе Ю. Ляшчынскі зачытаў толькі што атрыманую тэлеграму з вітаннямі ад беларускага клуба „Паходня" з Гародні (БССР).

Другую частку дыскусіі адкрыў студэнт ХТА А. Андрэюк, які закінуў арганізатарам З'езда, між іншым тое, што на З'езд не было запрошана праўленне Праваслаўнага брацтва. Адказаў яму Ю. Ляшчынскі: З'езд наш свецкі і адкрыты і ўсе, у тым ліку і члены праўлення Брацтва, маглі б прыняць у ім удзел. М. Іванюк з Бельскага ліцэя за-

На пачатку другога дня З'езда выступіў С. Яновіч з дакладам пра беларускі студэнцкі рух у мінулым. У дыскусіі першым голас узяў І. Максымюк і разважаў пра арганізацыйную тактыку. Звярнуў увагу на вялікае значэнне кантактаў з польскімі студэнтамі і асцерагаў пра шкоднасць замыкання толькі ў сваім крузе. Успамінаў пра БАС. У міжчасе прыбыў на З'езд журналіст Польскага радыё У. Прахові і ўзяў інтэрв'ю для беларускай перадачы і для

(Працяг на стар. 4)

ПАСТАНОВЫ

ПЕРШАГА З'ЕЗДА БЕЛАРУСКІХ СТУДЭНТАЎ

1. У адпаведных установах вясці намаганні зарэгістраваць як самастойную арганізацыю Беларускае аб'яднанне студэнтаў (БАС); З'езд даручыў гэтую справу Прэзідыуму З'езда;
2. Паклікаць да жыцця Раду культуры студэнтаў беларускай нацыянальнасці пры ЗПС у Ольштыне;
3. Ажывіць маладзёжную секцыю ў БГКТ;
4. Праз Згуртаванне польскіх студэнтаў наладзіць кантакты з Камсамолам Беларусі;
5. Наладзіць штогадовыя агляды студэнцкай мастацкай творчасці;
6. Для беларускіх турыстычных мерапрыемстваў стварыць адпаведныя базы на Беласточчыне;
7. Зрабіць захады ў Ваяводскім аддзеле ПТТК пра вызначэнне беларускіх турыстычных маршрутаў-шляхоў на Беласточчыне;
8. Ад імя З'езда накіраваць пратэстуючы ліст у Камісію па ўстанаўленню назваў мясцовасцей пры Радзе Міністраў ПНР супраць паланізацыі беларускіх назваў на Беласточчыне;
9. Звярнуць увагу ўладам Польскай аўтакефальнай праваслаўнай царквы пра неабходнасць увядзення беларускай мовы ва ўсіх дзялянках царкоўнага жыцця;
10. Утварыць Фонд аховы помнікаў духоўнай і матэрыяльнай культуры беларусаў у Польшчы;
11. Абавязаць усе рады культуры студэнтаў беларускай нацыянальнасці і ўсіх удзельнікаў З'езда ахвярна рэалізаваць прынятыя на З'ездзе пастановы.

ПАДЗЯКА

Арганізатары і ўдзельнікі Першага з'езда беларускіх студэнтаў шчыра і сардэчна дзякуюць арганізацыям, установам і прыватным асобам за падтрымку і дапамогу ў арганізаванні і правядзенні нашага мерапрыемства:

Дырэктару **Сяргею Лукашуку** і працаўнікам Бельскага дома культуры; начальніку горада Бельска-Падляшскага **Лявонцію Парафінюку**; Акруговай радзе культуры ЗПС і Радзе культуры ЗПС Варшаўскага універсітэта ў Варшаве; Праўленню аддзела БГКТ у Бельску: **Васілю Ляшчынскаму, Аляксею Карпюку, Ганне Бжазоўскай**; дырэктару і працаўнікам Школьнай бурсы ў Бельску; бельскім музычным і мастацкім калектывам: „Нашы дзеці", „Дзявочыя ноткі", „Крынічка", „Васілёчкі", „Прымакі"; дырэктару Гайнаўскага беларускага ліцэя **Аляксандру Іванюку**; Галоўнаму праўленню БГКТ; Беластоцкаму прэсаваму выдавецтву і рэдакцыі „Нівы"; Раённай управе ўнутраных спраў у Бельску; сябрам **Юрыю Туронку, Сакрату Яновічу, Мікалаю Гайдуку.**

За прывітанні і пажаданні дзякуем:

Дырэкцыі, настаўнікам і вучням Пачатковай школы № 3 у Бельску; дырэкцыі, настаўнікам і вучням Гайнаўскага беларускага ліцэя; дырэкцыі, настаўнікам і вучням Бельскага беларускага ліцэя; Рэдакцыі што-

(Працяг на стар. 6)

ПРЫСУТНАСЦЬ

студэнцкая старонка

Рэдакцыйная калегія: Я. Вапа, М. Ваўранюк, Ю. Ляшчынскі, В. Сельвесюк і Л. Тарасевіч.

Фота Юры Хамянюк.

СПРАВА Ў ХАРАКТАРЫ

Алесь Барскі ўсё піша пра курцоў (можа таму, што сам ён не курыў і не курыць?). Слушна піша. Думаю, што курцы не будуць наракаць на яго за добрую навуку і праўду, але ці яны паслухаюць? Пытанне Барскага паможа, як мёртваму кадзідла! Аднак трэба пісаць пра шкоднасць курэння, мо хто, хоць адзін паслухае...

Не раз і я гаварыў падобнае курцам нашым, а яны толькі ўздыхалі: ну так, усё гэта праўда, папяросы напраўду атрута і наркотык. Але ты, Коля, таму так усё пра гэта кажаш, бо сам ніколі не курыў і таму не ведаеш, што значыць курцу папяросны дымок, да якога цягне, як шэршаня да святла.

Ёсць курцы заядлыя, а ёсць такія, якія мала кураць. Але ва ўсіх іх смярдзіць з рота. Праўда, смярдзіць і ў тых, якія не кураць, але толькі тады, калі яны не дбаюць пра зубы, не чысцяць іх раніцай і ўвечары (фактычна, дык трэба чысціць іх пасля кожнай яды). Зубы ў чалавека не для ўсмешкі прыгожай, але для яды, каб было чым есці, грызці, таму і чысціць іх трэба (заўважце, нават звяры тое робяць, падсвядома, відаць).

Я не магу цярпець жанчын якія кураць! Асабліва агідна бачыць нашыя гаспадыні з папяросамі ў зубах. Адной такой кажу: нашто ты курыш? А яна мне: хачу, каб схуднець, бо салам, во, зарастаю! І курыць далей, і далей падла з яе не спадае, стаіць грубая, як печ. Курэц можа не есці, каб толькі курыць было яму што.

Бываюць, аднак, цвёрдыя людзі, якія кідаюць курыць, і то не на месяц ці два, але назаўсёды. Перамагаюць чартоўскі бар'ер, перастаюць смактаць папяросіны, і не варочаюцца да гэтай звычкі. Вядома, папяросы не так шкодныя, як гарэлка, і не каштуюць так страшна (пачак папяросаў — гэта трыццаць ці сорак злотых, а бутэлька гарэлкі гэта найменш восемсот, і таму нават не п'яніца можа аддаваць больш на гарэлку для гасціны, чымсьці курэц на папяросы). Я не за тым, каб заводзіць якуюсьці нянавісць да курцоў. Я за тым, каб людзі не толькі пакідалі піць, але і курыць. Гарэлка мацней руйнуе здароўе, але і папяросы не будуюць нам таго здароўя.

Ёсць усякія выдумкі наконт шкоднасці, калі раптам перастанеш курыць або піць. Кажуць цёмныя людзі, што тады лёгкія пухнуць або яшчэ што-небудзь робіцца... Усё гэта няпраўда. Праўда тут адна: чалавек увыкае да папяросаў ці гарэлкі і можа кінуць гэтую звычку, толькі мусіць праявіць свой характар! Справа ў характары. І, магчыма, лепей было б, калі б Барскі рабіў націск на мужчынскі гонар такі, а не на бабы і жонкі, што любяць лепей будуць, калі п'яніца перастане быць п'яніцай, а курэц — курцом. Бабамі ты, Барскі, курцоў не звядзеш, а гонарам мужчынскім, во, можа і ўдасца табе пару чалавек мужчынамі зрабіць.

Мікалай Панфілюк

(Працяг са стар. 3)

І З'ЕЗД БЕЛАРУСКІХ СТУДЭНТАЎ

агульнапольскай праграмы. Я. Яновіч з Лодзі пракаменціраваў ранейшыя выступленні і выказаў затрывожанасць спольшчваннем назваў беларускіх мясцовасцяў. Запрапанаваў накіраваць пратэст у адпаведныя дзяржаўныя ўстановы. Л. Тарасэвіч прыпомніў непрыхільныя адносіны ГП БГКТ да студэнцкага руху ў пачатковым яе перыядзе і запратэставаў супраць упісвання студэнцкіх мерапрыемстваў у лік дасягненняў БГКТ. Ю. Баброўскі запрапанаваў арганізаваць турыстычную базу каля будучага Семяноўскага вадасховішча, прадставіў таксама магчымасці дзейнасці ў Саюзе вясковай моладзі. А. Кандрацюк прадставіла карысці з супрацоўніцтва з універсітэцкім аддзяленнем ЗПС, закінула некаторым студэнтам недастатковае заангажаванне ў дзейнасці ЗПС. Г. Кулеша-Міткоўская расказала аб праекце змены праграмы беларускай філалогіі і заклікала ўсіх студэнтаў да актыўнага ўдзелу ў гэтай справе. С. Базылюк сказаў, што неабходна ўтварыць густую сетку турыстычных базаў на Беласточчыне, яго падтрымаў Л. Тарасэвіч. Потым выступіў студэнт з Ольштына У. Пац, які, насуперак Любліну, заявіў патрэбу заснавання Рады культуры ў Ольштыне і абяцаў сам заняцца гэтай справай. М. Базылюк дала адпор Д. Місеюк, якая агітавала за ТОНЗ. М. Базылюк паказала нашыя магчымасці аховы помнікаў беларускай культуры. Д. Місеюк паўтарыла свае папярэдняе выказванне. В. Луба адказаў на закіды Л. Тарасэвіча і падкрэсліў прыхільнасць ГП БГКТ справам моладзі. С. Базылюк запрапанаваў стварэнне Фонду аховы помнікаў беларускай матэрыяльнай культуры. П. Багроўскі выказаўся скептычна пра магчымасць паклікання такога фонду ў ЗПС. Ён запрапанаваў стварыць самастойную студэнцкую арганізацыю і назваць яе Беларускае аб'яднанне студэнтаў. Прысутныя прынялі прапанову гучнымі воплескамі. Нарэшце прапановы П. Багроўскага выступіў І. Максімюк, прадстаўляючы юрыдычныя цяжкасці здзяйснення гэтай прапановы. Дыскусію закончыў М. Пякарскі — старшыня беластоцкай Рады — пастуляваў рэгулярныя сустрэчы прадстаўнікоў усіх асяродзяў дзеля больш спраўнай дзейнасці.

Пасля абеду апошняя гадзіна З'езда была прысвечана падрыхтоўцы і зацвярджэнню пастаноў. Яны былі абмеркаваны З'ездам і прыняты.

Затым адбыўся канцэрт двух салістаў: Яраслава Яновіча і Аляксандра Петручука. Пасля канцэрта Ю. Ляшчынскі яшчэ раз прыгадаў прынятыя пастановы і закрыў працу З'езда. Удзельнікі ўсталі і праспявалі песню-гімн „Люблю наш край". Было гэта ў 17 гадзін 30 мінут.

(З запісаў А. Васілюк і М. Ваўранюка).

Свойскія малюнкі

„Таполя". Мал. Уладзіслава Петрука.

НІКАЛАЮК ЗРАЗУМЕЎ ДУХ ЧАСУ

Калісьці кепска было на бельскай вуліцы Бучка, вуліцы рабочых; не было дзе ставіць аўтамашын. Дзякуючы кіраўніку ПТГВ Івану Нікалаюку, купілі за горадам, каля дарогі ў Нарву, больш гектара зямлі пад будову гаражоў. Будавалі іх там пасля даволі доўга, праўда, але скончылі, і пляц прыгожа выклалі плітамі, чысценька зрабілася. Навесну насадзяць яшчэ і фруктовых дрэўцаў, парэчак, будзе і жывапло́цік. Усё каштавала каля шасцідзесяці мільёнаў злотых, але гэта разумны выдатак: трэба дбаць пра рабочага чалавека нашага, які хоча не толькі прыстойна зарабляць ды легкавушку сваю мець, але і жыць выгодна.

Андрэй Гаўрылюк

САЛТЫСОЎСКІ СХОД

Сядзелі ў кажухах. Толькі зімовыя шапкі паздымалі дзеля пашаны для ўлад. То ж сам ваявода прыехаў на гэты сход прадстаўнікоў вясковага самакіравання з пяці гмін: Бельск-Падляшскі, Бранск, Боцькі, Орля і Вышкі.

Быў пачатак сакавіка, а зіма ўсё яшчэ не здавалася. Пранізлівы халадок, які безупынку вылазіў з кожнага вугла вялікай канферэнцыйнай залы Бельскай гарадской управы, не заахвочваў да аптымістычных думак. Ваявода, які адважыўся зняць свой шыкарны кажушак, зажартаваў нават, што спадзяецца гарачага абмену меркаваннямі. І сваім выступленнем стараўся заахвоціць прысутных да выказванняў. Гаварыў аб змаганнях дзяржаўнай адміністрацыі за паспяховае ажыццяўленне плана на гэты год і пяцігадовага плана да 1990 года. Адзначыў, для прыкладу, што ў 1987 годзе ў вёскі Беластоцкага ваяводства мае быць накіраваных звыш 2 тысяч навенькіх трактароў, якіх, нягледзячы на высокую іх цану, усё яшчэ не хапае ўсім ахвотным гаспадарам.

— Гэтыя трактары, — гаварыў ваявода М. Гала, — павінны трапіць сялянам, якія гарантуюць найбольш эфектыўнае, найбольш поўнае іх выкарыстанне.

Ваявода не дзеліць ані трактароў, ані якіх-колечы іншых машын, дзеляць іх грамадскія камісіі, але людзі пішуць скаргі да ваяводы і на ваяводу. А можна ды трэба зусім інакш. Кожная вёска мае свае прадстаўнічыя калектывы, вясковае самакіраванне. І яны, гэтыя калектывы, павінны рашаць, каму і калі ды што прыдзяляць, яны ведаюць, хто можа яшчэ пачакаць, або глыбей сягнуць жменяй у панчоху і адправіцца за машынамі на нейкую гандлёвую гільдыю, або таргавацца з іншымі сялянамі ў час ліцытацыйнай распрадажы сельскагаспадарчай тэхнікі ў СКРах, ПГРах і ПОМах...

Калі пайшла гаворка аб сельскагаспадарчай тэхніцы, дык я крыху забягу наперад і за селянінам Якубоўскім з вёскі Керснова, паўтару, што ў Бранскай гміне ляжыць зараз сто заяваў на пакупку трактароў, а да падзелу ёсць іх толькі 30 штук. Дык, пытаў Якубоўскі, ці беластоцкі селянін можа, скажам, паехаць у Пазнанскае, Быдгаскае ці Катавіцкае ваяводствы, адным словам, туды, дзе сельскагаспадарчая тэхніка болей даступная, і купіць сабе там нейкую вязалку ці растрасальнік гною, а нават і трактар, калі трапіцца? Ён, Якубоўскі, меў такое няшчасце, што адкупіў адну машыну ад аднаго спрытнага чалавека, які прывалок яе

(Працяг са стар. 2)

БЕЗ УЧАРАШНЯГА НЯМА СЁННЯШНЯГА

Ёсць за што хваліць — клуб „Спадчына“ ініцыяваў першую ў рэспубліцы выстаўку „Медальернае мастацтва ў Беларусі“. і неўзабаве, у снежні 1985 г., выстаўку „Скарыніяна“, таксама першую такую, на якой было паказана каля сто трыццаці твораў жывапісу, графікі, скульптуры, медальерства і дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва, прысвечаных Францішку Скарыне. Выстаўка гэтая пачалася ва універсітэце, адкуль трапіла яшчэ ў памяшканні Беларускай Савецкай Энцыклапедыі імя Петруся Броўкі, а ўвосень была перавезена ў Бібліятэку імя Якуба Коласа Акадэміі навук БССР, дзе адбываліся першыя Скарынінскія Чытанні ў пяцісотую гадавіну вялікага дзеяча беларускага Рэнесанса. У гэтых Чытаннях клуб „Спадчына“ прыняў самы актыўны ўдзел, падрыхтаваўшы яго ўдзельнікам адмысловы прыгожы керамічны медаль Скарыны, аўтар якога Валянцін Прышчкін. А найбольш актыўным удзельнікам былі падрыхтаваны графічныя адбіткі партрэта Скарыны, выкананыя Арленам Кашкурэвічам, на якіх мастак Алесь Цыркуноў зрабіў надпісы скарынінскім шрыфтам у двух колерах, чорным і чырвоным (як у лепшых узорах друкаваных Скарынаю кніг). Усе гэтыя падарункі, зробленыя з вялікім мастацкім густам, урачыста былі ўручаны ў час незабыўных Чытанняў. Анатоль Белы як старшыня „Спадчыны“ выступіў тады таксама з прапановаю перадачы сваёй асабістай калекцыі „Скарыніяны“ кожнай арганізацыі ці ўстанове, якая захоча стварыць музей вялікага Францішка Скарыны.

Трэба адзначыць і тое, што клуб „Спадчына“ як адзін з першых у рэспубліцы пачаў і актыўна праводзіць захады па стварэнню культурнага фонду. Са сваіх запаснікоў клуб перадаў Мінскаму універсітэту сто тры графічныя творы, дзякуючы гэтаму там створана галерэя графікі. У цяперашні час падрыхтаваны да перадачы туды яшчэ дзвесце графічных твораў і трыццаць медалёў для стварэння ва універсітэцкай бібліятэцы зала графікі (накшталт падобнай у віленскім універсітэце, з якім супрацоўнічае мінскі).

„Спадчына“ плануе і пошукавую работу, вельмі цікавую.

Дзейнасць гэтага клуба немагчыма недацаніць, датычыць яна якраз найбольш фундаментальнага ў жыцці народа і чалавека, спадчыны менавіта датычыць яна. Як без учарашняга дня няма сёнешняга, так без мінулага няма сучаснага, усё — працяг і адна цэласць. І можна толькі не ведаць пра тое, на сваю бяду не ведаць.

А. Б.

СЯБРЫНА

ПРАЎДА, МАРЫМ

Размова з Пятром Цэтрам, студэнтам

Міра: Пётр, ты даволі скромны чалавек і таму, пакуль ты яшчэ не „разбегся“ і не пачаў гаварыць аб розных агульных вечных справах, сама скажу аб табе пару слоў. Ты — адзін з лепшых студэнтаў на гуманітарным факультэце Беластоцкага філіяла Варшаўскага універсітэта. Пішаш дыпломную работу ў дацэнта Міхала Кандрацюка па антрапаніміі (прозвішчы і мянушкі) ваколіц Кляшчэляў і Орлі, дзе жыве многа тваіх знаёмых і сваякоў. Цяпер ты актыўна дзейнічаеш у Саюзе польскіх студэнтаў, у камісіі культуры, дзе твая дзялянка — кантакты з тэатрам. Пеця, па-мойму, ты — прыклад актыўнай моладзі!

Пётр: Моладзь... Якая яна, кожны бачыць! Моладзь, заўсёды „гнеўная“, поўная праблем. Не хоча паўтараць памылак сваіх бацькоў і мінулых пакаленняў, не хоча думаць схематычна. Аднак гэта не значыць, што сама памылак не робіць... Марыць аб нечым Новым, Вялікім. Каб яшчэ стварыла Нешта — гэта было б ужо Гэта. На жаль, падобна як і ў „старых“, ідэалы далёка разыходзяцца з практыкай!

М.: А студэнты?

П.: Студэнты — брацтва нястрымнае, стыхійнае. Свае клопаты і жалі топяць, дзе ўдасца і чым удасца...

Задумваюся над адной справай. Ці не далося б што-небудзь зрабіць з гэтакай вялікай энергіяй і сілай, якая магла б быць творчай, каб „зрушыла“ студэнтаў. Радыё „Акадэра“ клуб „Гвінт“, псеўдастудэнцкія „дыскатэкі“ — гэта мала. У Беластоку ж каля 20 тысяч студэнтаў. Гэта вялікае асяроддзе. У меншых гарадах ёсць свае студэнцкае кабарэ музычныя і тэатральныя калектывы. Думаю аб Ольштыне, Слупску, Кашаліне. Чаму б так і не ў нас...

М.: Тваё месца ў гэтым усім?..

П.: ...малаважнае. Хаця ўсё ва мне ўзбурваецца, калі падумаю, што памалу беластоцкае студэнцкае асяроддзе становіцца культурнай пустыняй. Не хачу я, ад дзяцінства беласточчанін, каб наш горад выглядаў, як Яновічаўскі мяшчанскі „Вялікі горад Беласток“.

Праўда, марым. Аб Падляшскім універсітэце. Думаю, што ў гэтых умовах „ура-аптымізм“ людзей, якія бачаць гэтую справу ў светлым колеры, не мае асноў. Без перамен у складзе мыслення асяроддзя, адносін (не ведаю як перакласці на беларускую мову) — „тумівісізму“, абыякавасці, а таксама без навуковай кадры, нічога само не зробіцца. Думаю, што мара аб універсітэце ў Беластоку такая далёкая, як нерэальная была ў Жэромскага здань „шкляных дамоў“. Я так бачу...

М.: А як ты бачыш сябе?

П.: Я сам... Сярэдні, высокі, 23-гадовы няўдачнік, дамасед. Зацікаўленні — музыка, таксама класічная. Жыццёвы лозунг: кожнаму ўсё можа здарыцца. Аб людзях: каб найменш было homo homini lupus est, а найбольш — homo. Асноўныя мары: памачыць ногі ў Атлантычным акіяне, на берагах Іспаніі. Вышэйшую школу мець за сабою, а жонку — перад. Не забыць набыць купоны „Тота-лётка“ з выграным мільёнам. Зачытацца Дастаеўскім і Цендраковым. Спазнаць людзей. Трымацца ветру, каб цягнуў, гнаў да людзей...

М.: Дай Божа табе ўсё гэта, Пётр!

Гутарыла **Міра Лукша**

(Працяг са стар. 1)

З нашага краю квяцістага

ўскалыхнуў публіку і камісію. Вялікая музычная культура, цікавая аранжыроўка, добрыя галасы, высокае майстэрства — вось што акрэслівае групу, якая па традыцыі праваслаўнага спеву выконвае песні без ніякага акампаніяменту, спалучаючы элементы царкоўнай мелодыкі, класічнай вытанчанасці з сучаснымі галасавымі мадуляцыямі.

Аліна Дубец кажа: „Гэта група хору — прадстаўнікі ўсяго хору, старэйшыя яго ўдзельнікі, якія спяваюць ад пачатку. Трох з іх: Міраслаў Аляксейчук, Багдан Пура і Аляксандр Філімонюк спявалі ў вядомым „Звоне“. У конкурсе песню „Край наш квяцісты“ актэт спяваў на пяць галасоў, а песню „Мой край беларускі“ на чатыры галасы!

На пытанне, ці група ў далейшым будзе існаваць, ці, напрыклад, зможа выступіць на Свяце беларускай культуры, Аліна Дубец адказвае: „Зможа, таксама як і ўвесь хор Душпастырства зможа выступіць на свяце“.

Застаецца толькі пачакаць, каб убачыць і пачуць. Гэтага з нагоды радаснага свята Вялікадня жадае ўсім і сабе аўтар —

Вера Валкавыцкая

Фота С. Грынявіцкага

з захаду нашай краіны, як кажуць у нас. І да сення, казаў ён, не можа адчапіцца ад фінансавых органаў. Мала таго, што заплаціў ён шмат даражэй, чымсьці патрабуюць на базе ГСу, то абклалі яго яшчэ рознымі даплатамі, і кажуць, каб пісаў міністру Самойліку, прасіў аб ільготу.

Я ўспомніў пра падобныя выпадкі каля Монек. Там нават пракурор пацікавіўся падобнай справай. Проста знайшліся спрытныя людзі, якія на прыватных пастаўках сельскагаспадарчай тэхнікі захацелі разбагацець. Няхочучы, значыць, і Якубоўскі стаўся ахвярай падобнай камбінацыі.

У сувязі з гэтым узнікае пытанне: чаму прыватныя спекулянты могуць прывозіць з іншых раёнаў краіны дэфіцытныя машыны забеганым і запрацаваным сялянам, а чаму не можа зрабіць таго такі магутны манапаліст у вясковым гандлі як „Агрома“ або Саюз гмінных спулдзельняў „Сялянскай самапомачы“?

Ну, і яшчэ... цэны. Гэты ж самы селянін з Керснова рашыў купіць сабе трактар.

— Неяк назбіраў я 500 тысяч злотых. Толькі ён тады каштаваў. А калі надумаўся купіць, дык гэты трактар, даведаўся каштуе ўжо 640 тысяч. Хто ўмее, хай палічыць, на колькі працэнтаў падскочыла яго цана.

На цэны наракаў таксама і Язэп Балеста з Завадаў, што ў Бельскай гміне. За перамогу ў сельскагаспадарчай алімпіядзе яго сын атрымаў талон на пакупку нейкай машыны.

— Рашылі мы ўзяць „ратацыйку“ да травы. Калі сын выйграў гэты талончык, каштавала яна 124 тысячы злотых, а калі я з сынам паехаў яе купляць, дык патрабавалі ад нас ужо 144 тысячы, значыць, на 20 тысяч больш.

Гаварылася яшчэ аб зямельных падатках, якія да канца першага квартала не былі яшчэ вызначаны на гэты год і аб страхавачных аплатах, якія зноў падскочылі на 25 прац., і аб ролі солтыса ў сваёй вёсцы, і аб зусім сімвалічнай яму заплаце. Адным словам, атмасфера ў халоднай зале мала-памалу награвалася.

Ваявода са свайго боку таксама не шкадаваў горкай праўды. НІК, для прыкладу, меў да яго прэтэнзіі за незагаспадараныя грошы ў суме 1 мільярда злотых. Ляжаць яны на рахунках сялянскага самакіравання, а ў многіх вёсках няма згоды, на што іх прызначыць.

У гарадах і ў вёсках наракаюць усе на цяжэйшыя, быццам бы, умовы жыцця. Статыстыка і практыка, аднак, паказваюць, адзначаў ваявода, што заробкі тэты рабочых і служачых у мінулым годзе, для прыкладу, узраслі на звыш 20 прац., а павелічэнне прадукцыйнасці працы ў гэтым часе мерыцца ледзь 6 працэнтамі. Вось дзе прычына ліхаманкавай гонкі цэн і пастаяннай інфляцыі залатоўкі.

— А ў сельскай гаспадарцы нашага ваяводства, што? — пытаў ваявода.

Калі сярэдні ўраджай па ўсяму ваяводству набліжаецца ўжо да 30 працэнтаў збожжа з аднаго гектара, дык у некаторых гмінах...

Я ведаў, якія гміны назаве ваявода. Што чаўпецца, пабрацімы мае даражэнькія? Ці мы гаспадарыць не ўмеем, ці нам не хочацца? Бо што скажаш чалавеку, калі падсунуць табе пад нос зводкі, з якіх вынікае, што ў гміне Тыкоцін могуць сабраць у сярэднім з кожнага гектара па 28 цэнтнераў збожжа, а ў Крынскай або ў Гарадоцкай гмінах — ледзь 16 цэнтнераў. І так можна гуляць па ўсіх паказчыках: прымянення мінеральных угнаенняў, вапнавання палёў, рэнтабельнасці кожнага гектара поля. І ваявода ў Бельску не пашкадаваў нас у гэтым.

Віктар Рудчык

выказванні

ЮРЫЙ БОНДАРЕВ:
Лесть и символы

Лесть, разумеется, приятна тому, кому льстят, но и тот, кто льстит сильным мира сего, имея ввиду сначала свою выгоду и безопасность, потом уже подчиняясь повальному психозу поклонения, поневоле испытывает чувство самоунижительного сладострастия, общего преданного восторга и вместе с тем торжественной игры. Так было и есть в политике, в искусстве.

Это упоение близко болезни, но оно почти религиозно, ибо большинству человечества нужны символы, идолы красоты и идолы безобразия. Они нужны до тех пор, пока не утратили своей силы, — слабому богу не льстят, не приносят жертвы и совсем уж не поклоняются. В сильных символах, которых в истории было не так много, ищут прочность, опору, незыблемость веры. Ослабевших кумиров низвергают и предают забвению, подобно избитым метафорам. Но через некоторое время, как показывает десятитысячелетняя мировая история, к ним внезапно или постепенно возвращаются, однако в ином варианте символической игры.

Но это возвращение касается только тех, кто был известен, прославлен, был кумиром, метафорой своего века, и редко касается других гениев, тех, кого при жизни не овеяла жгучим крылом ни хвала, ни хула, ни любовь, ни ненависть современников.

„ВАСІЛЁЧАК" — СЮІТА БЕЛАРУСКІХ ПЕСЕНЬ ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

Галена Ягадніцкая і Сяргей Лукашук з Бельскага дома культуры рыхтуюць новую цікавую пастаноўку. Яна называецца „Васілёчак" — сюіта беларускіх народных песень для дзяцей, у апрацоўцы Мікалая Сіраты.

Сюіту выканаюць (заспяваюць і затанцуюць) ужо на ўрачыстасці заканчэння школьнага года 20 дзяўчат і хлопчыкаў з другога класа пачатковай школы № 3 у Бельску (беларускай).

Галена Ягадніцкая працуе над балетнай часткай „Васілёчка", а Сяргей Лукашук — над музычнай.

Сюіта „Васілёчак" складаецца з наступных песень: „Васілёчак", „Кую-кую ножку", „Камар лазно тапіў", „Дудка, ой дудка мая", „Як паставіў верабейчык на сметніку хатку".

З радасцю вітаем новую ініцыятыву Сяргея Лукашука ў працы з найменшымі. Нам жа надта патрэбны апрацоўкі дзіцячых песень! І хочацца верыць, што з „Васілёчкам" нарадзіўся пачатак працы над важкім заданнем, якое называем „Рэпертуар для дзяцей".

(Працяг са стар. 3)

ПАДЗЯКА

тыднёвіка „Ніва"; Галоўнаму праўленню БГКТ; Гарадской радзе ПРОН у Бельску, старшыні Краёвай рады культуры студэнтаў нацыянальных меншасцей ЗСП Ігару Шчэрбе; братняй студэнцкай украінскай арганізацыі; Беларускаму клубу „Паходня" ў Гародні, а таксама ўсім іншым —

шчырае беларускае дзякуй.

ДЗЯРЖАЎНАЯ БЕЛАРУСКА-РУСКАЯ ГІМНАЗІЯ Ў БЕЛАСТОКУ

БІЛЕТ У ЖЫЦЦЁ

У гадах 1944-46 у Беластоку на вул. Кіеўскай працавала Дзяржаўная беларуска-руская гімназія. Яшчэ стаіць той будынак, у занядбанні. Афіцыйных дакументаў школы мы не маем. Але жывуць выпускнікі і вучні гімназіі, яны беражліва захавалі шмат асабістых дакументаў: атэстаты сталасці, пасведчанні з ацэнкамі — гадавыя і паўгадавыя, іншыя пасведчанні, шматлікія здымкі. І вельмі многа памятаюць з тых гадоў! З дапамогай гэтых людзей і іх архіваў, мы хочам расказаць пра гімназію.

Прыняць удзел у размове ахвотна згадзіліся: д-р Лідзія Зарэцкая-Стадулка, мгр Уладзімір Мялешка, мгр Клаўдзія Суровец-Аўрук, д-р Уладзімір Юзвюк.

У Лідзіі Стадулка самыя раннія пачаткі нацыянальнай беларускай свядомасці разбудзіў чалавек, аб якім яна гаворыць з гонарам і хваляваннем, бо гэта яе хросны бацька і родны дзядзька — камуніст, настаўнік, між іншым, у школе ў Гуранах — Раман Зарэцкі. Ён „гэтую іскру пасеяў" у сэрцы малой дзяўчынкі, якая ў 1939 годзе, маючы 12 гадкоў, выступала на трыбуне ў вёсцы Габяты з беларускім дакладам, напісаным Раманам Зарэцкім. Помніць, як салдаты бурнымі апладысментамі прынялі яе выступленне. Сын Р. Зарэцкага, дваюрадны Лідзін брат, Яўген быў таксама дастойным выхаванкам свайго бацькі: „Жэнік першы з Мастаўлянаў сказаў, што ёсць такая гімназія ў Беластоку і сам у яе паехаў". За ім паехала Ліда на фуры з бульбаю.

Клаўдзія Суровец з Вострава даведалася, што паўстае беларуская гімназія, ад сваякоў, якія жылі ў Беластоку. У верасні 1944 г. бацька запрог каня, паклаў на фуру мяшкі з бульбаю, на іх села Клава, і так яны прыехалі ў Беласток. Дзяўчына сама пайшла ў школу. Успамінае, што праэкзаменавалі яе і ў выніку прынялі адразу ў трэці клас.

нядаўняга часу віцэ-куратар Беластоцкай школьнай акругі (былы настаўнік рускай і беларускай моваў і матэматыкі ў пачатковай школе ў Гарадку), Клаўдзія Аўрук — былы выкладчык рускай мовы і літаратуры ў пачатковых і сярэдніх школах ваяводства і ў Беластоку, на пенсіі, Уладзімір Юзвюк — кіраўнік секцыі прыродазнаўчых прадметаў аддзела Інстытута навучання настаўнікаў у Беластоку (былы настаўнік пачатковай школы ў Трасяніцы, выкладчык Настаўніцкай студыі, сакратар ГП БГКТ).

ПАЧАТКІ ГІМНАЗІІ

Школа арганізавалася адразу пасля вызвалення ад фашыстаў горада Беластока, як адна з першых, можа нават як другая. Пайшла ў яе беларуская мо-

На сустрэчы ў рэдакцыі: (злева) У. Мялешка, У. Юзвюк, К. Суровец-Аўрук, Л. Зарэцкая-Стадулка.

Сустрэліся мы ўсе ў рэдакцыі „Нівы". Я стаяла перад гісторыяй. Стаяла перад людзьмі, якіх роля ў выхаваўча-асветным жыцці рэгіёна велізарная. Гляньце! Лідзія Стадулка — выкладчык кафедры рускай мовы і літаратуры Філіяла Варшаўскага універсітэта ў Беластоку і Медыцынскай акадэміі ў Беластоку (былы выкладчык беларускай мовы ў Беларускім ліцэі ў Бельску), Уладзімір Мялешка — да

ладзь з бліжэйшых і далейшых ваколіц Беластока і з самога горада — больш-менш трэцяя частка яе была з горада. Усе маладыя людзі кіраваліся свядомым выбарам гэтай, беларускай школы.

Уладзімір Мялешка звязвае свой выбар з часам Савецкай улады, калі ўсюды на нашай тэрыторыі былі беларускія пачатковыя школы: „Калі мы пасля акупацыі даведаліся пра беларускую гімназію — ішлі туды".

Вясковыя вучні гімназіі выводзіліся наогул з былога Беластоцкага павета, асабліва з раёна, які прасціраецца ад Беластока на ўсход, аж да граніцы. Трасянка, як тады пісалася — Трасяніца, якая належала да

АД ГЕДЫМІНА ДА НЕКТАРЫЯ

Часы з 1324 года па 1569 год — гэта на Беласточчыне эпоха знішчажальных варожых нашэсцяў і вялікага стваральнага будавання.

Гэта ж былі гады Гедымінавы і Кейстутавы, Вітаўтавы і Казіміравы, Аляксандравы і Зыгмунтавы. Тады паўставалі ў мірныя дні, каб згінуць у полымі незлічоных воен магутныя крэпасці, багатыя гарады, заможныя сёлы, манументальныя храмы, элегантныя палацы. Тут дзейнічалі Альбрэхт Гаштольд, Іван Сапега, Аляксандр і Рыгор Хадкевічы, Нектарый Сербін, Пятро Мсціславец, Іван Фёдараў, Грынь Івановіч, Пётр з Ганёндза, Павел з Візны і дзесяткі іншых выдатных людзей.

Многа, вельмі многа з таго, што дзеялася на тутэйшай зямлі ў тую адлеглую чвэрць тысячагоддзя, моцна паўздзейнічала на сфарміраванне нашага рэгіёна такім, у якім мы сёння жывём.

Запрашаю ў вандроўку па шырокіх простых трактах і вузкіх звілістых сцежках тых далёкіх гадоў. За кожную найдрабнейшую нават звестку пра здарэнні з тае эпохі, не спазнаную, прапушчаную ці недацэненую мною, за кожны ліст буду сардэчна ўдзячны.

Увосень 1324 года гарадзенскае ды наваградскае рыцарства, узначаленае князем Давыдам Даўмонтавічам — любімым зяцем вялікага князя літоўскага Гедыміна — ачысціла Берасцейскае і Дарагічанскае княствы з валынскіх гарнізонаў і ўз'ядНала гэтыя землі са старабеларускай дзяржавай — Вялікім княствам Літоўскім. Беларускія вoі ў гэтай аперацыі не напаткалі, мабыць, асаблівых цяжкасцей, якраз наадварот — гэта быў самы бяспечны з усіх іхніх дагэтуляшніх паходаў, бо валынскім воям зусім не ляжала на сэрцы ўтрыманне ў сваіх руках ні Берасцейшчыны, ні Дарагічыншчыны. У той час Галіцка-Валынская Русь перажывала чарговы цяжкі крызіс сваё дзяржаўнасці: пасля таго, як у 1323 годзе група галіцка-валынскіх баяраў атруціла сваіх князёў Андрэя і Льва Юр'евічаў і сама захапіла ўладу, у краіне панавалі калатня і няўпэўненасць. Затым берасцяне і дарагічынцы сустрэлі рыцарства Вялікага княства Літоўскага вельмі прыхільна, радасна, як сваіх вызваліцеляў ад непасільных данінаў Залатой ардзе, якой падлягала Галіцка-Валынская Русь, ды збавіцаў ад самаўпраў-

Бельскага павета, але заўсёды цягнулася да Беластока, паслала ў Беластоцкую беларускую гімназію аж 6 чалавек. Першымі, якія, даведаўшыся, адразу селі на веласіпеды і паехалі ў гімназію, былі: Уладзімір Юзвюк і яго дваюрадны брат Аляксандр Семянюк — зараз геолаг у Мінску (БССР).

НАСТАЎНІКІ ГІМНАЗІІ

Найбольшае ўражанне пакінуў Аляксандр Корзун. Быў ён у школе матэматыкам, фізікам, лаціністам, меў вучоную ступень дацэнта. Чалавек высокай інтэлігенцыі. Лідзія Стадулка кажа: „Я ўсё жыццё хацела быць такім настаўнікам, як Аляксандр Корзун. Чаго ён нас вучыў, тое я дагэтуль памятаю. У яго не было няздольных па матэматыцы“.

Рускую мову выкладаў Сцяпан Бліноў. Клаўдзія Аўрук кажа: „Вучыў пісаць на вольныя тэмы, умеў развіваць фантазію маладых людзей“. Беларускую мову выкладалі дырэктар школы Барыс Субоцін і Зінаіда Грыцкевіч, якая навучала і польскай мове. Настаўніцай нямецкай мовы была Яўгенія Каваленка.

Зважце, гімназісты Беларускай гімназіі ў Беластоку вывучалі пяць моў! Гэта былі сапраўдныя паліглоты.

Настаўніца біялогіі і хіміі Анна Цімафеева займалася і палітычна-арганізацыйнай працай з гімназістамі ў гуртку ЗВМ — прагрэсіўнай маладзёжнай арганізацыі, якая ў гімназіі працавала вельмі актыўна і масава гуртавала беларускую моладзь. У сувязі з гэтым беларускіх гімназістаў атакавалі варожыя народнай уладзе элементы, якіх было даволі ў той час. Як заўважыў адзін з былых гімназістаў: „Мы працавалі ў акружэнні адкрытых ворагаў“.

АТМАСФЕРА Ў ГІМНАЗІІ

Была сардэчная, сяброўская і разам з тым сур'ёзная і працавітая. І настаўнікі, і вучні ведалі, за што ўзяліся. Вучыліся вельмі салідна і ўпарта.

Такі вось прыклад. Дзесяць лепшых вучняў, закончыўшы другі клас, рашылі з дапамогай настаўнікаў за канікулы прайсці праграму трэцяга класа. Працавалі без прасветлай гадзіны і ўвосень паступілі ў чацверты, апошні клас гімназіі. Між імі былі нашыя рэдакцыйныя госці д-р Л. Стадулка і д-р У. Юзвюк. Успамінаюць яны тыя канікулы з гонарам, як разам з настаўнікамі, якія без ніякай дадатковай аплаты, карпелі разам над кнігамі, елі прывезеныя з вёскі саланіну з хлебам і цыбуляю, і працавалі. Вось дзе запал быў! І, скажам, нейкая прыродная цяга да вучобы, якая ахапіла школу, аб якой успамінае Уладзімір Мялешка: „У тую школу хацелася хадзіць“.

Квітнела сяброўства і культурнае жыццё. Моладзь многа спявала, усе хлопцы ігралі на інструментах, працавалі групы — харавая і тэатральныя. Арганізавалі вечарыны і модныя тады прываткі. Ставілі беларускія і рускія п'есы. Ездзілі па вёсках з выступленнямі. Напрыклад галоўную ролю ў камедыі „Паўлінка“ іграла Лідзія Зарэцкая, а яе каханага — Уладзімір Мялешка. Усё гэта цэментавала калектыў. Валодзя Юзвюк успамінае аб існаванні няпісанага кодэксу, што з вечарыны ці прываткі дзяўчына не магла ісці дадому сама. Хлопец мусіў яе праводзіць. Горад зрэшты не быў спакойны: напады, рабункі. Але не пераставала пераможна гучэць беларуская песня заміласванне да яе прывівала ў школе настаўніца музыкі і спеваў Людміла Панько. Хор усе свае выступленні пачынаў песняй: „Вітаем мы вас, госці дарагія“. Спявалі несмяротную „Люблю наш край“, таксама баявыя юнацкія песні тыпу: „Мы — кавалі з юнацкім духам. Куём мы будучыні дні. Наш цяжкі молат узлятае пухам. І ў сталь магутную звініць“. (Запісана ад Ліды Стадулка).

Чэрвень 1945 г. Другі клас гімназіі з настаўнікамі. Сядзяць (справа): Аляксандр Корзун, Анна Цімафеева, Барыс Субоцін, Яўгенія Каваленка, Сцяпан Бліноў.

Трэці клас гімназіі з настаўнікамі.

ЧАМУ НАВУЧЫЛА ГІМНАЗІЯ

Дала яна салідныя веды і многім, хоць не ўсім, глыбокую нацыянальную свядомасць. Прышчапіла цягу да навукі, моцную ідэйнасць на ўсё жыццё, навучыла працавітасці, пашырыла гарызонты, адвучыла ад эгаізму. Стварыла і прышчапіла псіхічны камфорт, свайго роду гарт духа, які ўсім яе выхаванкам памог у далейшым жыцці пераадолець як жа частыя перашкоды, варожасць і адстаяць свае пазіцыі (словы Клаўдзіі Аўрук). Цёпла гучаць словы Ліды Стадулка, што ад настаўніцы Анны Цімафеевай яна на ўсё жыццё навучылася не курыць, а Клаўдзія Аўрук, што навучылася заўсёды захоўваць педантычную чысціню і акуратнасць. „Блузка ў Анны Цімафеевай была на локцях палатана, але заўсёды снежна чыстая і адпрасаваная“.

КАНЕЦ ГІМНАЗІІ

Трэба сказаць і аб канцы гімназіі. Рашэннем асветных улад у 1946 годзе гімназія была закрыта. Каля сотні маладых людзей аказалася на вуліцы. Найцяжэй, бадай, давялося першаму, другому і трэцяму класам — пра іх мала ведаем. 26 выпускнікоў чацвёртага класа з „малой матурай“, дзякуючы гарту і ўстойлівай ідэйнасці, перамагаючы ўсе перашкоды, улíліся ў новае жыццё, якое радзілася ў цяжкіх змаганнях. Амаль усе яны выйшлі на выдатных прафесіяналаў. Усе захавалі добрую памяць аб школе, якая дала ім моцны білет у жыццё.

Вера Валкавыцкая

Фота Я. Чэрнякевіч

ства валынскіх баяраў, якія гатовы былі запрадаць кожнага татарам, каб толькі забяспечыцца прыхільнасцю хана Узбека.

Таксама ў Кракаве пераход Дарагічынскай і Берасцейскай зямель пад уладу Наваградка не выклікаў супраціву, бо якраз тады наступала прыязнае збліжэнне Уладзіслава Лакетка з Гедымінам. Неўзабаве Каралеўства Польскае і Вялікае княства Літоўскае заключаюць паміж сабою абаронны саюз ад іхніх супольных смяротных ворагаў — Залатой арды і Крыжацкага ордэна. Гэтае надзвычай карыснае для абедзвюх краін пагадненне на пачатку 1325 г. замацоўвала жаніцьба польскага каралевіча Казіміра з княжной Альдонай, дачкой Гедыміна.

І тут маленькі штрышок да гэтых узаемных дабрачынстваў паміж суседзямі. Летапісцы згодна паўтараюць, што Альдона, як і належала дачцэ валадара магутнай дзяржавы, уехала ў межы Каралеўства Польскага з пышнай і шматлікай світай-карагодам. Не меней велічным і каштоўным быў вясельны яе падарунак краіне, у якой яна збіралася панаваць. За сабой яна вяла натоўп 24 тысячы (!) вызваленых з няволі палонных палякаў, якіх у папярэднія гады вывелі з Малапольшчы, Вялікапольшчы і Мазоўша дружыны яе бацькі і дзядзькі. Але радасць у Польшчы была заўчасная: як паведамляюць некаторыя храністы, вяртаючыся дамоў у Вялікае княства Літоўскае, каралевіны вясельнікі па дарозе згарнулі амаль што такі самы новы палон! Але гэта зусім не астудзіла прыязных адносін паміж Уладзіславам і Гедымінам. Што ж, многа даводзілася не заўважаць ды выбачаць, калі неабходна было супольна вырашаць складаныя справы ды даваць адпор ворагам.

І так, Кракаў і Наваградак перш за ўсё спрабавалі ўтаймаваць разгульную баярскую вольніцу ў Галіцка-Валынскай Русі, узводзячы ў тым жа 1325 годзе на яе княжацкі пасад мазавецкага князя Баляслава Трайдэнавіча (сын сястры атручаных князёў галіцка-валынскіх Андрэя і Льва, родзіч Уладзіслава Лакетка, унук вялікага князя літоўскага Трайдэна), які дзеля гэтага перайшоў з каталіцтва ў праваслаўе і прыняў імя Юрый. Яму, сыну ўладара загубленага ў нетрах мазавецкіх лясоў і багнаў Чэрскага княства, гэта была незвычайная ўсмешка фартуны. І ён намагаўся паладзіць з магутнымі і вельмі небяспечнымі суседзямі Галіцка-Валынскай Русі — Каралеўствам Польскім, Вялікім княствам Літоўскім, Залатой ардой і Венгерскім каралеўствам ды з яшчэ больш грозным галіцка-валынскім баярствам. Калі з суседзямі яму ўдавалася неяк уладкаваць цалкам прыстойныя суадносіны, то з ганарлівым, бескампрамісным і багатым баярствам ужо з першых дзён княжання зарадзіліся і ўсё ўзмацняліся непрымірымыя супярэчнасці ды змаганні.

Мабыць, пад націскам баярскай апазіцыі Баляслаў-Юрый павёў недальнавідную і згубную для яго самога і для Галіцка-Валынскай Русі палітыку, варожую да Вялікага княства Літоўскага і Каралеўства Польскага і прыязную Крыжацкаму ордэну і Залатой ардзе. Відаць, галіцка-валынскае баярства ўсё яшчэ галубіла ў сваім сэрцы надзею, што пры крыжацкай ці татарскай дапамозе яму ўдасца апанаваць Берасцейскае і Дарагічынскае княствы. Такім чынам, адну з важнейшых спраў Кракаву і Наваградку не ўдалося памысна ўладкаваць.

Таксама не прынёс спадзяванага плёну паход Уладзіслава Лакетка ў 1326 годзе супроць Брандэнбургіі з намерам вызваліць захопленыя немцамі польскія землі пры вусці Варты ў Одру. Яму прыслаў Гедымін

(Працяг на стар. 8)

БЕЛАРУСКІ ФАЛЬКЛОР

ТРАКТОЎКА СМЕРЦІ

Сярод беларусаў усходняй Беласточчыны назіраецца розная трактоўка смерці: усвядомленай, чаканай і смерці неспадзяванай якую людзі называюць у нас найчасцей „наглай". Агульнавядомы на Беласточчыне праклёны: „Няхай цябе нагла возьме", або „Няхай на цябе нагла нападзе". Вельмі часта выступае зварот-пажаданне: „Барані, Божа, ад усіх няшчасцяў і наглай". Зварот гэты сведчыць, што „нагла" выдзяляецца з усіх няшчасцяў, а гаворачы дакладней, успрымаецца як найбольшае няшчасце. Цікава, што як у праклёне, так і ў звароце-пажаданні не ўжываецца наогул слова смерць. І гэта пазбяганне слова „смерць" не выпадковае. Справа ў тым, што амаль усе жыхары ў старэйшым узросце лічаць — чалавек, выказваючы слова смерць, як бы правакуе, або выклікае смерць сапраўдную. Якраз з гэтай прычыны, вельмі часта, гаворачы аб нейкай нейтральнай справе і ўжыўшы нават у бязвінным кантэксце слова смерць, абавязкова дадаюць: „не тут кажучы". Гэта „не тут кажучы" мае як бы нейтралізаваць напамін аб смерці і ліквідаваць як яе актыўнасць, так і яе прысутнасць. Жыхарка вёскі Таніца Гурна, Тэкля Кузьміцкая, такім чынам выясняе гэтую справу:

„Бачыш, гэто выглядае так: калі чалавек возьме і ляпне штосьціка там аб смерці, то можэ стацца так, што возьме і прыклічэ яе. То нібось, смерць толькі і жджэ, каб на кагосьціка наваліцца. А дурны чалавечы язык можэ ёй толькі паспрыяць. Ну, праўда, можэ ні ў усіх людзей, але е такіе людзі, што каждэ іх злое слово спраўдзіцца. Злое слово, таксамо як і злые очы, можэ нарабіць вельмі много шкоды і нават смерць прыклікаць. Ого, слово — гэто табе ні жартачкі, але можэ стацца ад его настаяшча беда. Ну, а калі, як бы ні хочучы, возьмеш і скажэш слово „смерць", то ўжэ канечне трэба сказаць: ні тут кажучы. То ўжэ тады смерць траціць сілу і ніякае шкоды зрабіць ні можэ. От і ўсё, штэ мы тут ведаем".

Несумненна, у такім падыходзе да слова праяўляецца язычаская вера ў тое, што кожная слоўная формула тыпу пажадання або праклёну, можа споўніцца.

У разуменні беларусаў з усходняй Беласточчыны, шчаслівы той чалавек, які адчувае набліжэнне смерці і чакае са спакоем яе прыходу. З гэтай прычыны многія жанчыны рыхтуюць для сябе смяротную вопратку, хустку, боты. Мужчыны, як правіла, выбіраюць для сябе і для жонкі месца на могілках. Некалькі гадоў таму назад вельмі заслужаны для беларускай песні дзеяч Беларускага таварыства з Сакольшчыны на некалькі гадоў да смерці падрыхтаваў для сябе салідную труну. Існуе ў народным асяроддзі пераконанне, што дар спакойнага ўспрымання перспектывы смерці даецца чалавеку Богам. Злыя людзі, а асабліва тыя, якія займаліся варажэйствам і чмутарствам у некарысць іншых людзей, такога дару не атрымліваюць. Смерць да іх прыходзіць нечакана і, як правіла, не забірае іх адразу, але мучыць на працягу некалькіх дзён.

Свядомае чаканне смерці дае магчымасць чалавеку звярнуць усе даўгі, развітацца з суседзямі і сям'ёй, развітацца са свойскай жывёлай і гаспадаркай, а таксама выспаведацца ў духоўніка.

Жыхары вёскі Гацькі апавядаюць аб памершым болей як дзесяць гадоў таму назад Астапе Богушу. Быў ён яшчэ не старым і, як усім здавалася, здаровым чалавекам. Ніхто паважна не ўспрыняў яго слоў аб тым, што ён вельмі хутка памрэ. Пэўнага дня А. Богуш развітаўся з суседзямі, гаспадаркай і сям'ёю. Пайшоў у царкву і выспаведаўся. Вярнуўшыся, сказаў, што не хоча нікому рабіць клопату, таму памыўся, пагаліўся, апрануўся ў чорны касцюм, лёг і... памёр. У сувязі з тым, што А. Богуш быў вядомы як вялікі жартаўнік, усе думалі, што ўсё гэта — адна з яго камічных выхадак. Калі, аднак, аказалася, што ён перастаў дыхаць і з часам цела яго цалкам астыла, усе паверылі, што А. Богуш прадчуў надыход свае смерці і сустрэў яе з абсалютным спакоем.

У вёсках падаюць многія іншыя прыклады мясцовых жыхароў, якія прадчувалі не толькі год, месяц, але нават дзень свае смерці.

А. Баршчэўскі

(Працяг са стар. 7)

значную як на тыя часы дапамогу, бо аж 1200 вояў на чале з князем Давыдам Даўмонтавічам — старастам гарадзенскім. Склала гэты атрад у асноўным беларускае рыцарства з Гарадзеншчыны, загартаванае ў змаганнях супроць крыжакаў. Польскія і беларускія воі здорава патрапалі немцаў і дайшлі аж пад Франкфурт-на-Одры. Аднак вынік іхняй баявітасці і ахвярнасці быў трагічны. Лакетак далучыў да Польшчы з вызваленай значнай тэрыторыі ўсяго толькі адну невялічкую каштэлянію.

Аднак самае найгоршае сталася падчас вяртання дапаможнага Давыдава палка на родную Гарадзеншчыну. Падбухтораны крыжакамі мазавецкі вой Андрэй Гост, падпільнаваўшы, калі князь Давыд адхіліўся ад свайго палка, прабіў яго кап'ём. Паданне кажа, што князь памёр на руках сваіх баявых сяброў. І яны, расправіўшыся з вераломным забойцам, узнялі цела свайго любімага палкаводца на шчыты і, прыгнечаныя горам, панеслі яго ў родную Гародню. Пахавалі ля сцен старажытнай Барысаглебскай царквы — легендарнай Каложы — і на магіле насыпалі велічны курган. Улюбёныя ў свой горад гарадзенцы цвярдзяць, што на Давыдавым кургане вырас той магутны клён, што сёння ахінае дастойныя муры старадаўняга храма.

Невыпадкова народная памяць увекавечыла асобу князя Давыда Даўмонтавіча ў такой красачнай легендзе. Смерць гэтага выдатнага палкаводца была асабліва балючай стратай, бо навокал Польшчы і Вялікага княства Літоўскага хутка зацiскалася пятля варожай кааліцыі, якую ўзначальвалі чэшскі кароль Ян Люксембургскі і крыжакі. Да яе далучыліся князі мазавецкія, ёй спрыяла таксама Галіцка-Валынская Русь.

У той час, калі Лакетак і Гедымін дваіліся і траіліся адбіваючы непрыяцельскія нашэсці, князь галіцка-валынскі Баляслаў-Юрый за падпушчэннем крыжакаў і галіцка-валынскіх баяраў захапіў Дарагічын і Бярэсце, як можна меркаваць па надта ж блытанаму запісу ў „Хроніцы літоўскай і жамойцкай". Ці надоўга?

У 1331 годзе, разграміўшы крыжакаў і вызваліўшы Жэмайцію, „Гедымін... — чытаем у той жа „Хроніцы", — таго ж года, не здымаючы з сябе зброі, рушыў на княжат валынскіх". І не толькі вызваліў Дарагічын і Бярэсце, але і здабыў горад Уладзімір і затым Луцк. „А потым, на зіму, ішоў да Берэсця, усе войскі свае распусціў, а сам у Берэсці зімаваў", — чытаем у „Хроніцы Быхаўца".

Гэты факт для нас мае вельмі важнае значэнне. Па-першае, таму што ён высвятляе працягласць змагання за вызваленне Падляшша з-пад улады галіцка-валынскіх князёў і ўз'яднання яго са Старабеларускай дзяржавай — Вялікім княствам Літоўскім. Па-другое, калі галава дзяржавы „зімуе" ў якім-небудзь горадзе, гэта найбольш пераканаўча сведчыць пра значэнне такога горада, яго велічыню, заможнасць, бо як вядома разам з князем знаходзіліся яго блізкія, двор, дыпламаты, ахоўныя войскі, розныя службы. Па-трэцяе, Гедымін, прабываючы ў Бярэсці, падкрэсліваў арганічную прыналежнасць да Вялікага княства Літоўскага зямель Сярэдняга Пабужжа. Па-чацвертае, прабываючы тут, вялікі князь, напэўна, не траціў надарэмна часу — ён канчаткова ўключыў гэтую зямлю ў сістэму свае дзяржавы і рыхтаваўся да... наступных паходаў. Да якіх? Пра гэта ў наступным адрэзку.

Мікола Гайдук

„РАЗВІТАННЕ-2"

24-26 красавіка г.г. адбудзецца рэйд „Развітанне-2". Збіраемся ў семяноўскім клубе ў пятніцу а 16-й гадзіне.

Арганізатары

ЗАПРАШАЕМ

28 красавіка г.г. а 10-й гадзіне ў Бельскім доме культуры адбудуцца раённыя эліміпацыі конкурсу „Беларуская песня '87" для школьнай моладзі. Арганізатары конкурсу сардэчна запрашаюць усіх, каму любы родныя мелодыі і цікава паслухаць галасы маладога пакалення беларускіх спевакоў.

ЯЗЫК У ЦЕСЦЕ

Язык прамыць іварыць да гатоўнасці. Затым пакласці яго ў халодную ваду, ачысціць ад скуры і парэзаць у выглядзе кружочкаў. У муку дабавіць соль, малако, яйка і размяшаць так, каб не было камякоў. У цеста апускаць кавалачкі языка і смажыць у тлушчу. Падаць з бульбянымі кракетамі і смятанным соусам.

500 грамаў гавяджага (валовага) языка, 0,75 шклянкі мукі, 2 яйкі, паўшклянкі малака, 3 сталовыя лыжкі топленага масла, 1 шклянка смятаннага соусу, соль.

68

Маці хросная — сямейныя смуткі, няўдачы.
Мачта — здароўе і ўдача.
Мачу пускаць — засмучанне.
Машыны — рэгулярнае жыццё; швейная машына — працавітае, але вясёлае жыццё; паравая машына — заможнасць.
Маяк (лятарня) — важнае здарэнне.
Маятнік (у гадзінніку) — неспадзяваны заробак.
Медаль атрымаць — цябе ўзнагародзяць; знайсці — вернуцца грошы; страціць яго, згубіць — збядненне; бачыць — атрымаеш даходную працу, занятак.
Медальён падараваць — няверпае каханне.
Медзь — няздзейсненыя зычанні, малы даход.
Медыцынская сястра — цішыня і спакой.
Меланхолія — дарэмныя перажыванні і засмучанні.
Мера і вага — удачны ход падзей, спраў.
Мерку браць — непрыемныя здарэнні.
Мерадь метрам — будзь чуллівы і пунктуальны.
Месца на могілках — хуткі шлюб.
Месяц чырвоны — нязгодлівасць, калатня; прыгожы — вернае каханне; зацьменне месяца — благія звесткі; поўня — нявернасць; маладзік — фальшывы прыяцель; пры сонцы — вялікія падзеі, здарэнні.
Метал — твая заможнасць павялічыцца.
Метэор — пералётнае шчасце.
Меч — гонар і слава; атрымаць — даб'ешся ўлады; зламаны — сорам, ганьба.
Мёд — будзеш кумам; піць — новае сяброўства, прыязнь; бачыць — шчасце і ўдачы; выбіраць з вулея — карысныя занияткі, справы.

ЗОРКА
СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

ПАМІЖ ГРОДНАМ І БЕЛЬСКАМ

Беларускі танец (з гармонікамі) у выкананні калектыву з Палаца піянераў з Гродна.

Пачатковую школу нумар 2 наведаў піянерскі калектыў песні і танца „Мара“ з Гродна. Выступіў ён з багатым каляровым канцэртам у вялікай фізкультурнай зале для школьнай дзетвары і настаўнікаў, а ўвечары ў доме культуры для горада Бельска. Вячэрні канцэрт ператварыўся ў маніфестацыю дружбы, бо апрача гродзенскага калектыву піянераў выступілі, „Вясёлыя ноткі“ „Дзявочыя ноткі“, „Крынічка“, „Васілёчкі“, „Падляшскія зязюлькі“ — усе з Бельска.

У багатай праграме гродзенцаў асабліва падабаліся танцы, якія распрацоўвае для калектыву „Мара“ Анатоль Панасюк (некалі сам танцаваў у гэтым жа калектыве), цяпер танцор беларускага народнага ансамбля „Раніца“ ў Гродне.

Супрацоўніцтва і абмен груп паміж Бельскім гуфцам ЗГП і Гродзенскім палацам піянераў працягваецца два гады. Плённае гэта супрацоўніцтва! Бельскія гарцэры ездзяць у Гродна, гродзенскія піянеры наведваюць Бельск.

У бельскай пачатковай школе нумар 2 працуе цікавы гарцэрскі калектыў „Вясёлыя ноткі“. Яго арганізавала і вядзе Валянціна Мароз — педагог школьнай святліцы і дружыновая гарцэрскай дружыны.

„Вясёлыя ноткі“ выхаваны ў ідэі інтэрнацыянальнага братэрства маладых, яны сваёй дзейнасцю годна нясуць сцяг польска-савецкай дружбы. Калектыў — удзельнік і пераможца розных гарцэрскіх конкурсаў песні. У мінулым годзе на фестывалі гарцэрскай песні ў Кельцах заваяваў „Сярэбраную ёлку“, а ў гэтым годзе на III агульнапольскім конкурсе песні „Колеры дружбы“ ў Белай-Падляшскай — кубак куратара школьнай акругі.

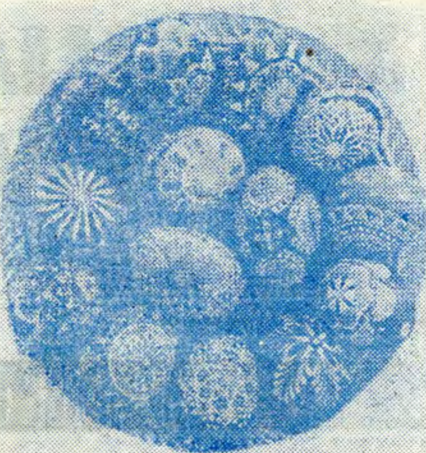
У „Вясёлых нотках“ добрае супрацоўніцтва з Бельскім домам культуры. Музычныя інструктары БДК працуюць з калектывам: Лявон Кудзін распрацоўвае музычную частку, а Багдан Шульц акампаніруе.

Вельмі хочацца, каб калектыў „Вясёлыя ноткі“ ўвёў у сваю праграму і беларускія песні!

(вв)

Фота Е. Вежхоўскага

„Вясёлыя ноткі“ з багатай праграмай гарцэрскіх і р[illegible]скіх савецкіх песень.

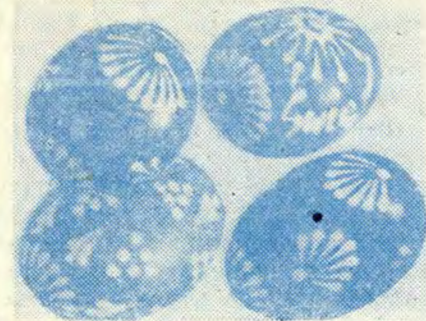

Якуб Колас

ВЯЛІКДЗЕНЬ

(Урывак з паэмы „Новая зямля“)

Над ціхай талаю зямлёю
Навісла ночка той парою.
Было спакойна і лагодна,
Як-бы сама прырода тая
Паважнасць свята адчувае,
З людзьмі жыве супольна,
згодна,
Маўчаць хваіны, ані зыку,
Не шэпне гэты бор-музыка,
Стаіць маўчком і разважае,
Відаць, Вялікадня чакае.
„Цяпер і страхі пазнікалі!“
На вуха Кастусю шапталі
Якіясь думкі весялушкі:
„Звяры Вялікдзень чуюць,
птушкі,
І хвоі гэтыя, і елі,
Ліхія людзі падабрэлі,
Бо святам Божым ўсюды вее.
З нажом разбойнік не пасмее
Залегчы ў лесе срэдзь дарогі,
Бо і заможны і убогі
Святы Вялікаднік сватkуюць
І радасць ў сэрцы сваім чуюць“.

Авяр'ян Дзяружынскі

КУКУЛІНА

— Ку-ку,
Ку-ку, —
Кукуліна
Закувала
На яліне,
На яліне,
На суку. —
Ку-ку,
Ку-ку!
Я спыніўся
Ля яліны,
Папрасіў
У кукуліны:
— Пракувай мне
Сто разоў,
Жыць хачу я
Сто гадоў!

ЖАДАЮ ВАМ МНОГА КАЛЯРОВЫХ ВАЛАЧОБНАЎ
„ЗОРКА“

У НАШАЙ ГРАМАДЦЫ

Падручнік беларускай мовы для пятага класа
Аўтары: Лідзія Гайдук — Мікалай Гайдук

ЗАСНАВАЛЬНІК БЕЛАРУСАЗНАЎСТВА

Не мала было ў мінулым, асабліва ж многа ёсць цяпер вучоных, якія займаюцца даследаваннем нашай роднай беларускай мовы. Сярод іх найважнейшае месца належыць Яўхіму Фёдаравічу Карскаму (1861-1931 — выдатнаму вучонаму і выхавацелю моладзі.

Паходзіў Карскі з сям'і вясковага настаўніка з Гродзеншчыны. Яму вельмі хацелася вучыцца, але ў бацькоў не было сродкаў на адукацыю дзяцей. Дзякуючы сваёй працавітасці і настойлівасці, зарабляючы на жыццё прыватнымі ўрокамі з дзяцьмі з заможных сем'яў, ён выдатна закончыў сярэднюю, а потым вышэйшую школы. Доўгі час настаўнічаў у сярэдняй школе, затым больш за дваццаць год працаваў у Варшаўскім універсітэце. За высокія маральныя якасці, вялікія дасягненні ў навуковых даследаваннях і навучанні моладзі яго выбралі рэктарам Варшаўскага універсітэта. Потым ён працаваў на адказных пасадах у Акадэміі навук Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік.

Вывучэнню беларускай мовы, вуснай народнай творчасці і гісторыі літаратуры Карскі цалкам аддаўся яшчэ ў студэнцкія гады і гэтаму прысвяціў усё сваё жыццё. Ён наведваў вёскі і гарады, уважліва слухаў размовы людзей, старанліва запісваў кожнае пачутае слова, прыказку, народную казку, песню. Часта наведваў Беласточчыну, быў у Саколцы, Сухаволі, Гарадку, Заблудаве, Белавежы навакольных вёсках. Вывучаў старажытныя рукапісы і друкаваныя выданні.

У выніку паўстагоддзя сістэматычных даследаванняў Карскі напісаў сотні навуковых артыкулаў і прац. У найважнейшай сваёй рабоце „Беларусы" апісаў беларускую мову, вусную народную творчасць, літаратуру беларускага народа. Яе справядліва называюць энцыклапедыяй ведаў пра Беларусь і беларусаў.

Карскі выхаваў шэраг выдатных вучоных і дзеячоў беларускай культуры. Пад яго кіраўніцтвам Браніслаў Тарашкевіч напісаў першую „Беларускую граматыку для школ" .

Багатая навуковая дзейнасць Яўхіма Фёдаравіча Карскага склала аснову беларусазнаўства.

Мікалай Гайдук

1. Дзе нарадзіўся Яўхім Фёдаравіч Карскі?

2. Раскажыце пра яго вучобу, працу ў Варшаўскім універсітэце і Акадэміі навук СССР.

3. Што вывучаў Карскі? Як называецца найважнейшая яго праца? Чаму яе называюць энцыклапедыяй ведаў пра Беларусь і беларусаў?

4. Хто быў вучнем Карскага і што напісаў?

ВЯСНА ПРЫЙШЛА

Вясна ў гэтым годзе прыйшла нечакана. Было холадна, золка, раніцай нават падмарожвала. А тут як раптам дыхнуў цёплы паўднёвы вецер. Ён прагнаў шэрыя калматыя хмары, на чыстым блакітным небе заззяла яркае веснавое сонейка, і ўсё навокал ажыло, заварушылася.

Ад гарачых сонечных промняў снег пачарнеў, заплакаў і гаманлівымі ручайкамі пабег у рэкі і азёры. З выраю з радаснымі крыкамі прыляцелі птушкі. Раніцай яны наладжвалі такія вясёлыя канцэрты, што слухай — не наслухаешся. На дрэвах набухлі пупышкі. Яшчэ дзень-два — яны палопаюцца, і з іх пакажуцца пяшчотныя зялёныя лісцікі. Каля платоў, з сонечнага боку, паказаліся першыя вострыя іголачкі-травінкі. У такі дзень цягне на двор, на прастор.

Вось з кватэр высыпалі дзеці, з лапатачкамі і саўкамі ў руках. Агледзеліся і пачалі раіцца, чым ім заняцца. Пасля зімы двор выглядае непрыбраным, брудным, і гуляць на ім не цікава.

— Давайце, пачысцім пясочніцу, — раптам прапанаваў Юрка, самы большы з іх, верхавод і выдумшчык розных гульняў.

Пясочніца — любімае месца малышоў. Летась яны тут будавалі пясчаныя хаткі, рабілі пячоры, пяклі булкі. Не дзіва, што дзеці ў адзін голас закрычалі:

— Давайце! Давайце!

— Я буду брыгадзір, а вы — рабочыя. Добра? — сказаў Юрка і першы пабег да пясочніцы. Малыя заспяшаліся за ім.

Дзеці выбралі паперкі, кавалачкі цэглы, каменьчыкі, трэскі і ўсё гэта знеслі ў яму для смецця. Разраўнялі леташні пясок. Затым пачалі зносіць дробнае каменне, якое кучкай ляжала недалёка ад пясочніцы. Але насіць хутка надакучыла. Тады Лёня збегаў дадому і прынёс вялікую чырвоную аўтамашыну. Работа пайшла спарней, а галоўнае весялей. Бора, Мая, Юра нагружалі, а Лёня адвозіў. Малым таксама хацелася пракаціцца на грузавіку, але Лёня сказаў, што яны не ўмеюць „руляваць".

Скончыўшы насіць і вазіць каменне, дзеці заўважылі, што дзве маладзенькія ліпкі, пасаджаныя мінулай восенню, не падвязаны. Мая прынесла з дому кавалак тонкай вяровачкі, і дзеці тут жа іх падвязалі.

На двары заставаліся яшчэ калдобіны ад колаў аўтамашыны, ды там-сям валяліся цагліны і ладныя круглыя камяні. Малышы паспрабавалі лапатачкамі засыпаць раўчукі, але гэта работа ім хутка абрыдла. Адпачыўшы крыху, яны вырашылі знесці камяні, каб не заміналі. Але вось бяда. Здаецца, і невялікія на выгляд камяні, але падняць іх ніхто не можа. Нават Юрка. Пастаялі дзеці, паглядзелі і давай каціць камень гуртам.

Якраз у гэты момант з работы вяртаўся Юркаў бацька. Падышоў ён да дзяцей і пытаецца, куды яны коцяць камень. Малыя хорам адказалі. Юркаў бацька ўважліва паглядзеў на іх, пакруціў галавой і сказаў:

— Сілы ў вас малавата. Кашы трэба больш есці. Зараз я вам дапамагу.

Ён узяў самы вялікі камень і панёс.

Неўзабаве да яго далучыліся і іншыя бацькі і маткі. Мужчыны знеслі каменне, цэглу, разраўнавалі калдобіны і ямы. Жанчыны сабралі смецце, падмялі двор, пасыпалі яго жоўтым пясочкам. І калі ў шыбах вокан загарэліся чырвоныя промні вячэрняга сонца, двор стаў такі чысты і прыгожы, што яго нельга было пазнаць.

Пятро Рунец

вершы-загадкі

Авяр'ян Дзеружынскі

БРАТЫ-ПАМОЧНІКІ

На руцэ маёй
Адной
Пяць братоў
Жывуць сям'ёй.

Працаваць
Мне памагаюць,
Лыжку ў час яды
Трымаюць.

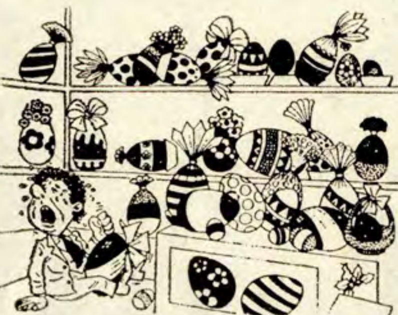
Колькі іх —
Братоў такіх
Ёсць на дзвюх
Руках маіх?

КОЛЬКІ?

Ляцелі дзве галкі,
Селі на дзве палкі,
Трошкі збоку —
Недалёка
Прымасцілася сарока.
Прыляцела,
Як знарок,
Яшчэ сорак сарок...
Колькі разам
Стала і сарок і галак?

Вясёлы куточак

У паходзе:
— Хіба каша нясмачная?
— Ды не! Яна такая смачная, што нават шкада яе есці.

ПАЗНАЁМІМСЯ

* ✲ *

БССР, 220036, г. Мінск-36, 2 пер. Р. Люксембург, 4, кв. 2. Аксана Перавалава, 5 клас.

* ✲ *

БССР, 220092, г. Мінск-92, вул. Д.-Марцінкевіча, 6, кв. 116. Люда Галабурда, 6 клас.

* ✲ *

БССР, 220024, г. Мінск-24, вул. Асаналіева, 26, кв. 165. Надзя Герасіменка, 7 клас.

* ✲ *

БССР, 220024, г. Мінск-24, вул. Асаналіева, 26, кв. 51. Лена Гайдаш, 7 клас.

* ✲ *

БССР, 220001, г. Мінск-1, пер Праязны, 3, кв. 4. Наташа Хрытанкова, 5 клас.

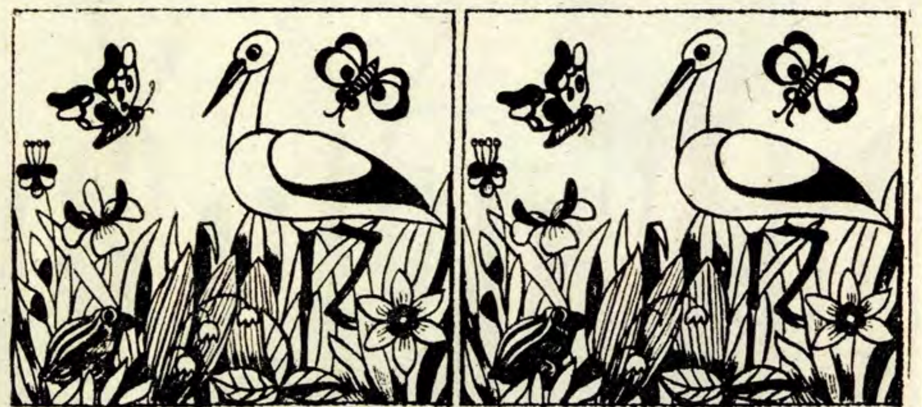
* ✲ *

БССР, 220001, г. Мінск-1, вул. Рабкораўская, 2, кв. 26. Юля Лапшына, 7 клас.

* ✲ *

СССР, 301254, Тульская обл., Одоевский район, с. Рылёво. Хариной Светлане, 6 клас.

АДГАДАНКА

Чым адрозніваюцца два гэтыя малюнкі. Знайдзіце восем розніц.

Адрас рэдакцыі: „Зорка" 15-950 Białystok, ul. Wesołowskiego 1

Piątek 17 IV — 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany. 11.55 Magazyn Domatora. 13.30 TTR — s. II Fiz. 14.00 TTR — s. II Biol. 15.30 W szkole i w domu. 15.50 Nurt. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Rambit. 16.50 Piątek z Pankracym. 17.15 Teleexpress. 17.30 Karol Szymanowski — Sabat-Mater. 18.00 Reportaż z przeszłości. 18.30 Losy. 18.50 Dobranoc. 19.00 Monitor rządowy. 19.30 Dziennik. 20.00 Film fab. 21.45 Studio Sport. 22.40 DT. 23.00 „Serce smoka" — film dok.

Sobota 18 IV — 8.25 Pr. dnia. 8.30 Tydzień na działce. 9.00 Drops — mag. dla dzieci i młodz. 10.30 DT. 10.40 Stare, nowe, najnowsze. 12.10 Morze wokół nas. 12.40 Bariery. 13.10 Którędy na szczyty. 13.35 Żołnierskie refleksje — wojsk. film dok. 14.05 Wędrówki dalekie i bliskie. 15.00 Antologia dramatu powszechnego. 16.45 Los. Dużego Lotka. 17.00 Studio Sport, około 17.45 Teleexpress. 18.50 Dobranoc. 19.00 Z kamerą wśród zwierząt. 19.20 Pr. promocyjny. 19.30 Dziennik. 20.00 „Edith i Marcel" — franc. film fab. 22.35 Czas, 23.05 Siedem dni na świecie. 23.15 DT. 23.20 Pieśni Safony. 23.45 Kino nocne: „Ich największy skok" — serial austral.

Niedziela 19 IV — 8.55 Pr. dnia. 9.00 „Król i ptak" — franc. film fab. 10.20 „Błękitna planeta" — włoski film dok. 11.20 Z myślą o innych — rep. 11.55 Koncert Życzeń. 12.55 Tel. film dok. — „Wiadomo Wiech". 14.30 Teatr dla dzieci: Brian Patten — „Słoń i kwiaty". 15.35 „Komisarz w spódnicy" — franc. film fab. 17.15 Teleexpress. 17.30 Tel. film dok. — ‚Karol Bunsch — szkic do portretu". 18.30 „Papa Dance". 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.00 „Quo vadis" — serial włoski. 21.00 Pr. rozr. 21.55 Sportowa niedziela. 22.35 Marek i Wacek. 23.00 Kino nocne: „Ich największy skok".

Poniedziałek 20 IV — 8.55 Pr. dnia. 9.00 „Bobas i łobuziaki" — film fab. prod. węg. 10.15 Tel. film dok. — „Riwiera Kwernerska". 10.45 Rodzina Piecewiczów — rep. 11.20 Miłość przez wieki się nie zmienia — pr. poetycki. 11.50 „Pieprz i wanilia" (9) „Droga Kasb". 12.50 Henryk Bista — portret aktora. 13.25 Teatr dla dzieci: „Fasola". 14.30 Teatr TV: B. Thomas — „Ciotka Karola". 16.05 Tel. lista przebojów muzyki poważnej. 17.15 Teleexpress. 17.30 Antena. 18.00 Z kabaretu „Szpak". 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.40 „Fedora" — film fab. prod. RFN-Francja. 21.50 Wł. pr rozr. 22.30 Studio Sport — M.Ś. w hokeju na lodzie — trzecia tercja meczu Szwecja — Czechosłowacja.

Wtorek 21 IV — 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany: „Tulipan" (4). 11.00 Poradnik Domatora. 11.25 Świadkowie przeszłości — Tajemnice starych liter. 13.30 TTR — s. IV Fiz. 14.00 TTR — s. IV Upr. rośl. 15.50 Kim być — decyzje 15-latków. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Akademia Muzyczna. 16.50 Wyprawy prof. Ciekawskiego. 17.15 Teleexpress. 17.30 Prosty rachunek. 17.40 Gazeta rolnicza. 18.10 TV Informator Wydawniczy. 18.25 Los. Kraj. Loterii Pieniężnej. 18.30 Diagnoza. 18.50 Dobranoc. 19.00 Pr. publ. 19.30 Dziennik. 20.00 „Tulipan" (4) — serial TVP. 20.55 Konf. pras. rzecznika rządu. 21.10 Tel. film dok. — „Żeglarze znad Nilu" — z cyklu „Królowie mórz". 21.40 Polityka, politycy... 22.15 „Psalmy Dawida" — pr. poetycko-muz. 22.40 DT.

Środa 22 IV — 8.10 Geogr. kl. VIII. 9.00 Hist. kl. I lic. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany: „Dolina Issy". 12.00 Biologia z higieną, kl. VII. 12.50 Muzyka powstaje, kl. I—IV. 13.30 TTR — s. II Chem. 14.00 TTR — s. II Hist. 15.40 Nurt. 16.10 Pr. dnia i DT. 16.15 Los. Ex. Lotka i Super Lotka. 16.25 Krąg. 16.50 Tik-Tak. 17.15 Teleexpress. 17.30 Radar — wojsk. mag. film. 17.55 Tel. film dok. — „Arytmetyka dr. Martesa". 18.30 Pułapki postępu. 18.50 Dobranoc. 19.00 Publicystyka. 19.30 Dziennik. 20.00 „Dolina Issy" — film fab. 21.45 Pr. publ. 21.50 Zza wachlarza pani Wandy — pr. rozr. 22.40 DT.

Czwartek 23 IV — 8.10 Fiz. kl. VIII. 9.00 Muzyka kl. II. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.30 Film dla II zmiany: „Tajemniczy Budda". 11.45 Szkoła dla rodziców. 12.00 Biol. kl. VIII. 12.50 J. pol. kl. I lic. 13.30 TTR — s. IV Mat. 14.00 TTR — s. IV J. pol. 14.50 Powtórka przed maturą: J. ang. (29). 16.10 Krąg. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Reporter TDC. 16.50 „Kłopoty małe i duże" — „Po wypadku" — film prod. CSRS. 17.15 Teleexpress. 17.30 Reklama. 17.35 Poligon. 18.00 Encykl. kultury polskiej. 18.20 Sonda. 18.50 Dobranoc. 19.00 Telespotkania. 19.30 Dziennik. 20.00 „Tajemniczy Budda" — film fab. prod. chiń. 21.35 Tygodnik gospodarczy. 22.05 Zawsze po 21-szej. 22.40 DT.

Bielsk Podl. Karatecy z kanionu Żółtej rzeki — chińs. 20—23. Alabama — pol. 24—26.

Czeremcha Czułe słówka — rum. 22. Czyje to dziecko — rum. 25. Danton — pol. 26.

Czyże Szkoda twoich łez — pol. 22—26.

Hajnówka Niepokonany — radz. 22—23. Dramatyczny lot — rum. 24—25. Idź i patrz — radz. 26.

Michałowo Fikcyjny ślub — radz. 21—23. Tanie pieniądze — pol. 24—26.

Mielnik Miasto kobiet — wł. 22—23. Sprawa się rypła — pol. 25—26.

Milejczyce Wilcze echa — pol Goście z Galaktyki Arkana — jug. 22—26.

Orla Emil komediant — NRD. Mężczyzna w peruce — NRD 22—26.

Nurzec Jestem przeciw — pol. 22. Nad Niemnem — pol. 25—26.

ШТО? ДЗЕ? КАЛІ?

Дзень	Стыль		Святы, імяніны		Сонца усх.-зах.	Месяц усх.-зах.
	новы	стары				
нядзеля	19	6	**Вялікдзень**	**Вялікдзень**	5.31-19.41	12.51-4.09
панядзелак	20	7	**Вялікдзень**	**Вялікдзень**	5.29-19.42	14.14-4.25
аўторак	21	8	Анзельма, Фелікса	*Радаўніца*	5.27-19.44	15.38-4.39
серада	22	9	Ляона, Лукаша	Вадзіма	5.24-19.46	17.03-4.51
чацвер	23	10	Ежага, Войцеха	Іанны, Аляксандра	5.22-19.47	18.32-5.03
пятніца	24	11	Аляксандра, Рыгора	Анціпа, Марціяна	5.20-19.49	20.05-5.16
субота	25	12	Яраслава, Марка	Васіля, Давіда	5.18-19.51	21.41-5.32

ГАДАВІНЫ

165 год таму назад

25.4.1822 г. нар. польскі рэвалюцыянер Эдвард Дэмбоўскі (пам. 27.2. 1846 г.), арганізатар рэвалюцыйнай барацьбы ў Галіцыі, Львове, адзін з кіраўнікоў Кракаўскага паўстання 1846 г.

75 год таму назад

19.4.1912 г. нар. беларускі пісьменнік Леанід Прокша, друкавацца пачаў у 1960 г., адзін з першых зборнікаў гумару „Каб жылося-вялося" (1961).

50 год таму назад

24.4.1937 г. адкрыццё Беларускай філармоніі ў Мінску, якая адыгрывае выдатную ролю ў музыкальным жыцці Беларусі.

НАМ АДКАЗВАЮЦЬ

W odpowiedzi na notatkę prasową z dnia 87-01-25 p.t. „Скандал за злеўню", Wojewódzki Związek Spółdzielni Mleczarskich w Białymstoku przesyła:

1. Pismo Woj. Biura Przestrzennego z 1987.03.09,
2. Protokół z zebrania mieszkańców wsi Grabowiec, przeprowadzonego w dniu 1987.02.17.

Z analizy w/w dokumentów wynika, że stan formalno-prawny i logika nakazuje budowę punktu skupu mleka na działce „351".

Mieszkańcy wsi wypowiedzieli się za lokalizacją na „środku wsi" głosami 56 do 48 chociaż w ostatnim czasie 8 rolników, którzy głosowali za lokalizacją na „środku wsi" zgłosiło się do Naczelnika Gminy składając pisemne oświadczenie o chęci lokalizacji na działce nr 351 co teoretycznie zmienia proporcję 48 do 56 na korzyść działki 351.

Inwestor, czyli Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska w Hajnówce, w planach do roku 1990 nie przewidywał budowy punktu skupu mleka we wsi Grabowiec. Ze względu na deklarację mieszkańców wsi tej budowy w czynie społecznym Zarząd OSM w Hajnówce podjął wstępną decyzję o realizacji w/w inwestycji. Jednakże w związku ze sprzecznościami wśród mieszkańców wsi Grabowiec wątpliwy jest udział wsi w tej społecznej budowie, co wyraźnie podnosi koszty inwestycji.

Lokalizacja „środek wsi" podraża koszty inwestycji o około milion złotych ze względu na konieczność podwyższenia działki o około 2 metry. Również z protokołu z zebrania wynika, że plac na „środku wsi" jest za mały a sąsiadująca z tą działką Ob. Leoniuk Maria stwierdza, że nie wyraża zgody na odsprzedanie choćby części swej działki pod budowę zlewni.

W tej sytuacji OSM w Hajnówce nie przerywa działań formalno-prawnych i dokumentacyjnych w sprawie budowy zlewni na działce 351. Budowa jej będzie mogła być rozpoczęta, jeśli mieszkańcy wsi dojdą do porozumienia co do jednoznacznej lokalizacji tej inwestycji i zapewnią udział czynem społecznym w budowie. W przeciwnym wypadku OSM Hajnówka z uwagi na brak środków inwestycyjnych oraz wszystkie powody przedstawione w piśmie WBPP i protokole z narady nie będzie w stanie rozpocząć budowy w najbliższych 2—3 latach.

Odpowiedź naszą prosimy traktować tylko łącznie z przedstawionymi na wstępie załącznikami, w których autorytatywnie przedstawione są trudności w ewentualnym realizowaniu w „środku wsi". Końcowo dodajemy, że lokalizacja „środek wsi" i działka „351" oddalone są od siebie o około 400 metrów.

Redakcję „Niwa" przepraszamy za przedłużenie terminu udzielenia odpowiedzi z przyczyn obiektywnych.

Wiceprezes Zarządu
mgr inż. Jerzy Czarniawski

Białystok 12.03.87 r.

Ад рэд. Мы палічылі, што няма патрэбы (бо і няма магчымасці) змяшчаць у „Ніве" іншыя дакументы (адзначаныя ў гэтым адказе №№ 1 і 2) таму, што іх сутнасць дастаткова поўна выкладзена ў адказе. На нашу думку, якую мы выказалі ўжо ў артыкуле „У справе злеўні малака ў Грабаўцы", („Ніва" № 11 (1609) ад 5.III.87), грабаўцам трэба пакінуць спрэчкі і ўсім супольна і згодна брацца за работу пры пабудове злеўні на дзялцы № 351.

МУЗЕЙНЫ ФОНД

Грамадскі камітэт пабудовы Музея помнікаў беларускай культуры праводзіць збор грошай на пабудову музея. Ахвяраванні трэба дасылаць на адрас:

Bank Spółdzielczy w Hajnówce Nr Konta 905217 1922 132

У замежнай валюце: Narodowy Bank Polski I Oddział w Białymstoku nr rachunku walutowego 5018 24325 151 6787.

Спісак чарговых ахвяравальнікаў:

652. РСВ „Прэса-Кніга-Рух", аддзяленне ў Бельску-Падляшскім — 1395 зл.
653. Рамесніцкі кааператыў розных рамёстваў у Гайнаўцы — 3000 зл.
654. Уладзімір Юзвюк (Беласток) — 1200 зл.
655. Вучнёўскі кааператыў „Ранічка" ЗСО ў Беластоку — 2163 зл.
656. Надзея Улянюк (Гайнаўка) — 1200 зл.

Дзякуем.

Паведамляем таксама, што цэнтры збірання экспанатаў для музея знаходзяцца ў наступных месцах:

у Пачатковай школе ў Рыбаках гміна Міхалова.
у будынку былога ПЗГС у Гайнаўцы.
у клубе БГКТ у Бельску, вуліца Міцкевіча 50/54.
у клубе БГКТ у Гайнаўцы, вуліца Вызвалення 6.
у Гмінным камітэце ПАРП у Мілейчыцах.
у Саколцы, вуліца Варынскага 1.
у ГП БГКТ у Беластоку, вуліца Варшаўская 11.

Чакаем экспанатаў або інфармацыі аб месцы іх знаходжання.

Наш адрас: Społeczny Komitet Budowy Muzeum Zabytków Kultury Białoruskiej, 17-200 Hajnówka, ul. Wyzwolenia 6.

Тэлефон 28-89.

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ У „НІВЕ"

Школьны беларускі тэатр • Хлопец з Заблудава • Віктар Рудчык на кірмашы • Алесь Барскі ў Лондане • Нацыянальнае пытанне ў Беларусі • Сябрына • Краявід перад патопам • Адгалоскі • Перад скокам на Кіеў • Ад Калатухі да Зялёнага Колькі • Як усе, так і ты зажывеш • Беларусікі • Уяўленні аб смерці • Мой дзед еў страву • Чым селянін вылечыўся ад рака • Соннік • „Зорка" Што-дзе-калі • Гумар

Ніва

Орган Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства. Рэдагуе калектыў: Вера Валкавыцкая, Георгій Валкавыцкі (галоўны рэдактар), Мікалай Гайдук (намеснік галоўнага рэдактара), Валянціна Жэшка (карэктар), Міраслава Лукша, Яўгенія Палоцкая (кіраўнік канцылярыі), Уладзіслаў Петрук (мастак), Віктар Рудчык, Марыя Федарук (машыністка), Міхал Хмялеўскі, Яніна Чэрнякевіч, Ада Чэчуга (сакратар рэдакцыі), Сакрат Яновіч (тэхнічны рэдактар).

АДРАС РЭДАКЦЫІ

„Niwa"
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok skr. poczt. 149
tel. 232-41

Wydawca Białostockie Wydawnictwo Prasowe, 15-950 Białystok, ul. Wesołowskiego 1. Druk Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku. Cena prenumeraty kwart. 156 zł; półr. 312 zł, rocznej 624 zł.

WARUNKI PRENUMERATY:

1. dla osób prawnych — instytucji i zakładów pracy
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miastach wojewódzkich i pozostałych miastach, w których znajduje się siedziba Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" zamawiają prenumeratę w tych Oddziałach
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" i na terenach wiejskich opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli;
2. dla osób fizycznych — indywidualnych prenumeratorów:
   - osoby fizyczne zamieszkałe na wsi i w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli;
   - osoby fizyczne zamieszkałe w miastach — siedzibach Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych nadawczo-oddawczych właściwych dla miejsc zamieszkania prenumeratora. Wpłaty dokonują używając „blankietu wpłaty" na rachunek miejscowego Oddziału RSW „Prasa-Książka-Ruch";
3. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch" Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw ul. Towarowa 23, 00-958 Warszawa konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr 1153-201045-139-11. Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę pocztą zwykłą jest droższa od prenumeraty krajowej o 50 proc. dla zleceniodawców indywidualnych i o 100 proc. dla zlecających instytucji i zakładów pracy.

Termin przyjmowania prenumeraty na kraj i za granicę
- do dnia 10 listopada na I kwartał i półrocze roku następnego oraz cały rok następny
- do dnia 1 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty roku bież

Zam. 579/87 r. Nakład 5.000. W-3.

З суседскага агародчыка

ІНДЫК-ЗАГАДЧЫК

У птушніку, дзе стаў загадчыкам індык,
Усе паказчыкі, лічы, спаўзлі на пшык.
А ён замест таго, каб справу паляпшаць,
Злаўчыўся галаслоўна рэкорды абяцаць.
Бадзёра і штодня інфармаваў раён,
Што хутка яйкамі ўсіх забяспечыць ён.
Наладжваў пасяджэнні днём і ноччу,
Курэй і Пеўняў як найстражэй пясочыў:
— Маё заданне вам такое чэсць па чэсці:
За суткі па тры яйкі — і не меней — несці!..
Не ўцерпеў Певень, на жэрдку ўзляцеў
І так загад аспрэчыць захацеў:
— Мы можам даць прадукцыю
й звышплана.
Пра утрыманне каб
падумалі старанна!..
Але дзе корм, патрэбныя дзе ўмовы?..
Індык прыкрыкнуў тут:
— Твой довад мне не новы.
Кармы яму давай!?
Вы ж куры — не каровы,
Карміцеся на вуліцы, ідзіце на палі,
То справа вашая, а яйкі каб былі...

У рэшце рэшт прыехала камісія
І скончылася індыкова місія.

Мікалай Місюк

ШЧАСЦЕ

Ён аж аслупянеў, калі ўбачыў яе. Тая, якую шукаў усё жыццё, была амаль побач. Якраз такой ён уяўляў яе, якраз пра такую марыў. Зграбненькая, прыгожая, далікатная... Ён уявіў, як яны будуць гуляць па гарадскіх вуліцах, як усе будуць зайздросціць яму, і сэрца аж захлынулася ад радасці.

Ён, выплюнуўшы цыгарэту і затаптаўшы яе, рашуча накіраваўся да хударлявага дзядка, які стаяў ля ўвахода на кірмаш і чакаў, пакуль знойдзецца пакупнік на ягоную лайку.

Уладзімір Граўцоў

ДОБРАЕ СЭРЦА

Малы Міколка глядзіць, як б'юцца два пеўні і прымаўляе:

— Ой, каб той малы задзёўб таго вялікага!

— Малайчына, Міколка, — пахваліў настаўнік, што праходзіў побач. — Табе, пэўна, шкада таго маленькага!

— Не, не шкада! Але з таго вялікага пеўня было б мяса больш.

СІЛА КРЫТЫКІ

— Як вы дабіліся стапрацэнтнага наведвання сходаў?

— Крытыкай. У нас крытыкуюць толькі адсутных.

ВЫТЛУМАЧЫЎ

— І не сорамна: жанаты, а сам прышываеш гузікі.

— Ды гэта ж не мой пінжак, а жончын...

НАТАТКІ ДОКТАРА ЗНАХАРУКА

„Хвораму дваілася ў вачах: левым вокам ён бачыў адны прадметы, а правым — другія".

СЛУШНАЯ ПАРАДА

Зайшоў нейк Ігнат да Сцяпана. Сям'я якраз сядала за стол.

— Можа і ты з намі паабедаеш, сусед?

— Ды, мабыць. Бо ж адмаўляцца, кажуць людзі, непрыгожа.

— А ты не заўсёды слухай усё тое, што людзі кажуць! — параіў гаспадар.

ПАГОДА ЎПЛЫВАЕ

— Праўду людзі кажуць, што пагода на здароўе ўплывае. Сёння раніцай так спаць хацелася — мабыць, будзе дождж! — кажа сын да маці.

— Як на твае сны, сынок, дык ужо б даўно ўсясветны патоп настаў! — засмяялася маці.

Быў чалавекам толькі ў свабодны ад асноўнай работы час.

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

Аднаго сенатара спыталі, якія якасці палітыка ён лічыць самымі неабходнымі. Сенатар адказаў:

— Здольнасць прадказаць, што здарыцца заўтра, праз месяц, праз год, а потым вытлумачыць, чаму гэтага не здарылася.

*

Нільсен выявіў, што не аплаціў два рахункі: за лячэнне і за святло. На жаль, грошай хапала толькі на адзін з іх.

— Які ж рахунак аплаціш? — пытае ён жонку.

— Вядома, за электрычнасць. Доктар жа не адключыць кровазварот.

*

У варажбіткі:

— У наступным годзе вы ажэніцеся з прыгожай брунеткай з пасагам у мільён франкаў.

— Дзякую, мадам. Вось ваш ганарар. Ды я яго падвою, калі вы скажаце мне, куды дзець фарбаваную брыдкую бландзінку, у якой ні граша за душой.

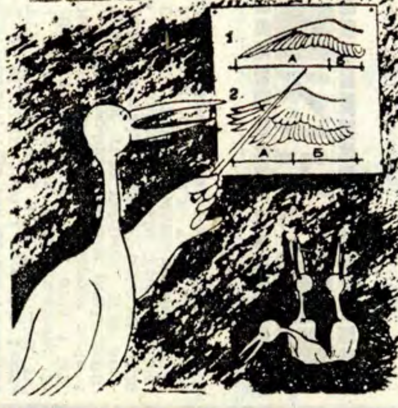
З „Весніка Задрыпоніі"

РЭДКАЕ ПАЧУЦЦЁ

Рэдкае „пачуццё гола" ў абаронцы каманды „Асфальт" Каткевіча. Ён заўсёды першым пасылае да мяча, дастае яго з сеткі варот сваёй каманды і моцным ударам накіроўвае да цэнтра поля.

ПАДЗЕІ

Нядаўна пры выхадзе з мясакамбіната быў затрыманы разбіральшчык Куніцкі. Ён трымаў язык за зубамі.

ПАРА АДДАВАЦЬ ДОЎГ

Сядзіць Іван у карчме, сам не п'е, а толькі лыпае на пітушчых. Карчмар яго пытае:

— А чаму гэта ты сёння не п'еш?

Іван адказвае:

— Не буду піць аж да нядзелі, грошай няма.

— А ў нядзелю дзе ж грошы возьмеш? — цікавіцца карчмар.

— Ды цяля прадам.

У карчмара аж вочы заблішчалі, калі пачуў гэта:

— Дык я табе ў доўг на цяля наліваць буду.

Іван згадзіўся. П'е дзень, другі — аж да нядзелі. А ў нядзелю не з'яўляецца ў карчме.

Карчмар да яго:

— Іван, аддай цяля. Ты ж на яго ўжо напіў у мяне.

Тут Іван да жонкі:

— Яўдоха! Збірайся ды вядзі карову да быка, а то карчмар ужо па цяля прыйшоў.

Курёзы

КОНКУРСНЫ КАЗУС

Вершы выдатнага французскага паэта мінулага стагоддзя Шарля Бадлера занялі на паэтычным конкурсе маладых аўтараў у Тулузе толькі... трэцяе месца.

Арганізатарам гэтай сенсацыі стала 25-гадовая Беатрыс Арыяс. Яна прачытала твор прызнанага мэтра перад прадстаўнічым журы, выдаўшы за ўласныя вершы з вядомага зборніка „Кветкі зла". Прычыну свайго ўчынку дзяўчына растлумачыла проста: яна марыць стаць актрысай і шукае спосаб прыцягнуць на сябе ўвагу. У нейкай меры яе план, магчыма, удаўся. Задаволены і маладыя паэты, якія лічаць, што выйгралі ў куміра мінулага стагоддзя ў сумленным саперніцтве. У няёмкім становішчы апынуліся, бадай, толькі члены журы — сорак спецыялістаў, якія не пазналі паэзіі славутага Бадлера...

МУДРАСЦЬ

Малады чалавек хваліўся перад старажытнагрэчаскім філосафам Арысцідам, што многа чытаў.

— Не тыя самыя тоўстыя і здаровыя, хто многа есць, а тыя, хто добра пераварвае прыняты харч, — заўважыў на гэта філосаф.

Народжаны поўзаць лятаць не можа, але часам запаўзае высока.